Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэ гарана | № 201 (14006) | 1975 оной августын 28, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛЭЙ МҮРЫСӨӨН

«КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөн тухай» партиин Центральна Комитедэй тогтоол хэблэлдэ толилогдоод, олонинтэ ажалшадай дунда, коммунистнуудай суглаанууд, партиин райкомуудай пленумүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Республикымнай бүхы ажалшад энэ тогтоолые халуунаар хүлеэн абажа, ехээр һонирхон шудална, съездын хүндэлэлдэ ажалаа эршэ улам шангадхажа, эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтаха гэжэ тодорхой хэмжээнүүдые хараалжа байна.

Ороноймнай олон районуудай, предприятинууд, колхоз болон совхозуудай коллективүүд, ажалай түрүүшүүл түрэл партиингаа съездэ ажалай шэнэ амжалтануудаар угтадаг совет арадай заншалые үргэлжэлүүлэн хүгжөөжэ, шэнэ үүсхэлнүүдые гаргаад, КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа. Тиихэдээ тэдэнэр үйлэдбэреэ болтохо нөөсэ арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ, продукциин шанар һайжаруулха, ажалай эгээн дээдэ бүтээсэ туйлаха зорилго урдаа табина.

Съездын урда тээхи социалис мүрысөө үүсхэгшэд съездын нээгдэхэ хүрэтэр үлэһэн хугасаа соо хүсэеэ улам эршэдхэхэ. предприяти, барилга, колхоз болон совхоз бүхэндэ ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдал хангаха, ажалай габшагай вахтада жагсаха гэһэн уряатайгаар хото болон хүдөөгэй бүхы ажалшадта хандаа. Ороноймнай комсомолшууд, залуушуул «Түсэбтэ табан жэлые илалта түгэсөөр дүүргэе! КПСС-эй XXV съездэ — эрхим угтамжа», «Партиин XXV съездэ Лечинскэ комсомолой эльгээхэ рапортда гар табиха эрхын түлөө тэмсэел!» гэһэн уряатай хүдэлөөндэ оролсобо.

КПСС-эй Центральна Комитет дурсагдаһан үүсхэлнүүдые үндэрөөр сэгнэнэ, эдэнь совет хүнүүдэй патриотизм, партиин хараалһан түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэжэ тэдэнэй саг үргэлжэ эрмэлзэдэг байһанай тодо гэршэ болоно гэжэ тоолоно, түрүүшүүлэй жэшээ халан абахыень коммунистнууд, комсомолшууд болон бүхы ажалшадые уряална. Партиин энэ уряае совет хүнүүд халуун зүрхэнһөө дэмжэжэ, бүгэдэ арадай социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэжэ шнидээ. Энээниие манай республикын жэшээ дээрэһээ элитээр хаража болоно.

Һаяхан республикын хэблэлдэ Мухар-Шэбэрэй «Искра», Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай колхозниктуудай социалис уялганууд толнлогдоо. Энэ үүсхэлыень КПСС-эй обкомой бюро һайшаагаад, «Искра» болон Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай колхозниктуудай абаһан социалис уялгануудые хүдөөгэй бүхы ажалшадай дунда зүбшэн хэлсэжэ, ажахы, отделени, бригада, звенонууд болон комбайнернууд, трактористнууд, жолоошодой хоорондо таряа хуряалгые, гүрэндэ ороохо таряа түсэбһөө үлүүлэн тушаалгые хурдан түргэнөөр ябуулхын түлөө социалис мүрысөө эмхидхэхыень КПСС-эй райкомуудые, аймгүйсэдкомуудые, партийна, комсомолой болон профсоюзай организацинуудые, ажахын хүтэлбэрилэгшэдые уялгалба. Республикын түрүү ажахынуудай жэшээгээр съездын урда тээхи социалис мүрысөөндэ оролсожо, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан ажалша коллективүүдэй, түрүү хүнүүдэй тоо үдэрһөө үдэртэ олошорно байна. Эдэ үдэрнүүдтэ Мухар-Шэбэрэй «Родина» колхозойхид, Борьёогой совхозой хүдэлмэришэд, Хяагтын «Родина» колхозой коллектив ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа, гүрэндөө ехэ ороохо таряа худалдаха шиидэбэ.

Хүдөө ажахын ажалшадай мүнөөдэрэй дайшалхы зорилгонуудай нэгэн — ниитынгээ малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ болоно. Энэ хүдэлмэриие заахалжа һуларуулжа болохогүй. Ушар юуб гэхэдэ, энэ хэрэг олохон ажахынуудта тиимэ һайнаар ябуулагданагүй, ундэр гайранхай, тиигээдшье саг ошожо, оройтожо байна. Хэрэв мүнөө тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ шиидхэхы хубилалта гарагүй һаа, хожомоо — ерэхэ үбэлжэлгын үедэ ехэ хохидолдо орохо аюул тохёолдожо боломоор. Тиимэһээ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, хүдөөгэй бүхы ажалшад таряа хуряалга ба ниитынгээ малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые зэргэ аад, эршэтэйгээр ябуулха уялгатай. Энэ хадаа партиин съездэ зорюулагдаһан эрхим бэлэгүүдэй тоодо орохо юм.

Республикымнай промышленна, транспортна предприятинуудай, барилгын организацинуудай коллективүүд оройн түрүү предприятинуудай жэшээгээр съездын урда тээхи мүрысөөндэ оролсонхой. Тэдэнэй дунда прибор бүтээлгын заводой, нарин сэмбын комбинадай коллективүүд түрүү зэргэдэ ябана. Олон коллективүүд, ажалай түрүүшүүл, тэдэнэй дунда залуушуулшье съездын хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаад, эрхим амжалта туйлана: юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, социалис уялгаяа дүүргэлхын түлөө тэмсэнэ.

Тобшолон хэлэбэл, республика доторнай съездын урда тээхи социалис мүрысөөн хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэржэ эхилээ. Шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрһэн ажалша олониитын энэ хүдэлөөе халуунаар дэмжэхэ, улам хүгжөөхэ гээшэ партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай дайшалхы зорилго мүн.

«Союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нууд, партиин крайкомууд, обкомууд, ВЦСПС, ВЛКСМ-эй ЦК, министерствэнүүд болон албан зургаанууд КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ зорилгонуудые партийна организацинуудта, ажалшадай коллективүүдтэ зүбшэн хэлсүүлхэ зэргэтэй. Хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые гүнзэгыгөөр, шүүмжэлхы ёһоор шэнжэлхэ, социалис мүрысөөнэй нүлөөе бүри ехэ болгохо зорилготой тодорхой хэмжээнүүдые хараалха ба бэелүүлхэ болоно» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тогтоол уялгална.

«САЛЮТ-4» НАЙМА ҺАРА НИИДЭНЭ

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Газарай тойрон дабшаха замда оной декабриин 26-да гаргагдаһан «Салют-4» гэжэ станци найма һара ниидэжэ байһаар.

Августын 26-да Москвагай 12 часта станци 3836 Газарые тойробо. Мүнөө үедэ станци автоматическа гуримаар ниидэхэдээ, ...-техническэ шэнжэлгэнүүдые, туршалгануудые ...

«Салют-4» гэжэ научна станци иимэ параметрнүүдтэйгээр ниидэнэ:

...-Газарай нюруунһаа эгээл захань (апогей) — ... километр;

...-Газарай нюруунһаа эгээл захань (перигей) — ... километр;

... Замайнь һөөлжүү — ... градус;

... — 91,5 минута соо Газарые тойрон дабшана.

Телеметрическэ баримта ...нуудэй ёһоор, станциин ... түхеэрэлгэнүүд һайнаар хүдэлнэ. Станциин ...нууд соохи байдал хэмжээндээ байһаар. Абтаһан мэдээнүүд залан хүтэлбэрилхэ ... тодорхойлолгын ... шэнжэлэгдэжэ байна.

КПСС-эй XXV съездые ажалай амжалтаар угтая!

„Социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула шухала арга боломжо хангалгын түлөө, харьяата предприятинуудайнь үйлэдбэриин ябуулгатай холбоотой бүхы асуудалнуудые хаһа саг соо шиидхэлгын түлөө эдэнэй харюусалгатай байһанда министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, ажахын өргануудай анхаралые КПСС-эй ЦК хандуулна.“

(КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолһоо).

ВАГОНУУДАЙ ЭРЬЕСЭ ТҮРГЭДХЭНЭ

Түмэр замшад ба промышленна предприятинуудай коллективүүд вагонуудые ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ зорилгоор хоорондоо мүрысэдэг болоо. Ашаа тээхэ, буулгаха ажалые түргэдхэхэ, вагонуудай миин байха сагые хороохын түлөө тэдэнэр оролдоно.

Энэ мүрысөө дэлгэрүүлһэн, вагонуудай эрьесэ түргэдхэхэ гэжэ бодото дээрээ оролдоһон коллективүүд һайн үрэ дүн туйлажа байна. Жэлэй түрүүшын хахадай туршада промышленна 12 предприяти вагонуудай миин байха сагые хороожо шадаа.

Ороохо тушаан абадаг пункт вагонуудай миин байха сагые нормоор хараалагдаһанһаа 6 минутаар хорооһон байна. Улаан-Үдэ станциин түлишын склад, Зэдэ станцидахи Баластна карьер вагонуудые түргэнөөр сүлөөлдэг, ашаа түргэнөөр тээдэг болоо. Эдэ коллективүүд вагонуудай миин байха сагые горитой ехээр хорооһоной ашаар олон вагон болзорһоонь урид сүлөөлжэ, ашаа тээлгэдэ хэрэглээ.

Нефтяной промышленностиин баазануудта вагонууд миин байлгагданагүй, дары түргэнөөр сүлөөлэгдэнэ. Бага- Холбоолжоной уурхайн коллектив вагонуудые хараалагдаһан нормоһоо үлүү саг соо байлганагүй.

Республикымнай 40 предприяти, нёдондо жэлэй энэ уеынхитэй сасуулхада, вагонуудай миин байха сагые хороожо шадаа. Шадаал һаа вагонуудые миин байлгахагүй, түргэнөөр сүлөөлжэ, ашаа тээлгэдэ хэрэглэхын тула үшөө бага бэшэ оролдолго гаргаха хэрэгтэй болоно.

Түмэр замшад болон вагонуудые хэрэглэдэг промышленна предприятинуудай дундахи социалис мүрысөөе бүри ашаг үрэтэй болгохын түлөө тэмсэл жэлэй хоёрдохи хахадта үргэнөөр дэлгэрээ. Энэ мүрысөөн вагонуудай эрьесэ түргэдхэхэ хэрэгтэ ехэ ашаа туһатай юм.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

ШАНГА ШАЛГАЛТА БАРИХАМНАЙ

Таряа хуряалгын эхилхэһээ холо урда бүхы хүдэлмэриингөө түсэб табижа, хамта хэды комбайн, жатка хүдэлхэб, ямар болзор соо хэды шэнээн таряан хадагдахаб, хуряагдахаб, ямар ургаса абтахаб, таряа зөөхын тула хэды автомашина хэрэгтэй болохоб, бүхыдөө хаана, хэды хүн ажаллахаб гэжэ уридшалан хуу тодорхойлһон байнабди.

Абаһаар юундэ түсэб тухай дурданабши гэхэдэ, түсэб табиха гээшэмнай миил ёһо дүүргэһэн хэрэг бэшэ. Хэнэйшье мэдэһээр мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд түсэбшьегүйгөөр хэды шэнээн гектар таряа хуряахаяа, ямар техникэтэй байһанаа өөһэдөө сээжэ мэдэнэ ааб даа. Харин уридшалан наринаар түсэблөөд байхадаа, хараалагдаһан болзор соогоо таряалан дээрэхи бүхы хүдэлмэреэ бии байһан техникээрээ бүтээжэ шадаха гүбди, хаанамнай ямар бэрхэтэй, шахардуу байдал тохёолдожо болохоб гэжэ урид мэдэхэ аргагүй болонобди. Хоёрдохёор, ямар түрүү онол арга хэрэглээ һаа, агрегадуудай ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэб гэжэ бодомжолхо, зүб шиидхэбэри олохо аргатай болоогдоно.

Тиигэбэшье хэды нарин нягтаар табигдаһан түсэбтэмнай сагай уларил горигой хубилалта оруулжа, хуряалгын хүдэлмэриие нилээд гэдэргэ татажа болохо байһаниинь элитэ. Тиимэһээ совхозой болон отделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдһээ бүридэһэн штаб таряа хуряалгын бүхы хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэн, хэрэгтэй болоо һаань, урид табиһан түсэбтөө хубилалта оруулжа, нугархай һайнаар хүтэлбэрилхэ ёһотой болоно.

Совхоздо ургаса хуряалгын ямар гуримаар үнгэрэгдэхэ байһан тухай тогтожо хэлэхэдээ, хэдэн тоонуудые дурдаха болонобди. Энэ жэлдэ бүхыдөө 6695 гектарта ороохо таряан ургуулагдаа. Тэрэнэй 3300 гектартань шэниисэ, 3 мянган үлүүтэй гектарта обёос, 353 га дээрэ хара таряан эдеэшэжэ байна.

Табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ ажахымнай механизаторнууд, таряашад муу бэшээр хүдэлөө гэжэ хэлэхэ үндэһэн гүйсэд бии. Хабарай тарилга хаһа саг соогоо эхилээд, агротехническэ таатай болзорто, яһала һайншье шанартайгаар хэгдэһэн байна. Таряанай газарта урда урдынхиһаа ехэ үтэгжүүлгэ оруулагдаа, илангаяа газар хахалхатаяа хамта аммиагай уһан горитой тараагдаа юм. Хахалалга, элдүүрилгэ, тарилгын шанар һайн байгаа. Энээниие ургасын гараса абаһаар элишэлэн харуулаа һэн. Удаань багаханшье һаа хаһа соогоо хура бороо ороод, таряанай ургасада ехэхэн туһа нэмэри хээ. Гадна таряанай буртаг үбһэ сэбэрлэхэ, илангаяа авиаци хэрэглэжэ, гербицид хороор буртаг үбһэ үгы хэхэ талаар ехэ оролдолго гаргагдаа.

Эдэ бүгэдын ашаар мүнөө жэлдэ таряанай ургаса яһала һайн. Хэрбээ нёдондо гектар бүриһөө дунда зэргээр 5 центнер ороохо абаһан һаа, байгша ондо бүхы таряалангай га бүхэнһөө тухайлхада 8,8—9 үлүүтэй центнер таряа хуряаха гүйсэд аргатайбди. Нарһатын отделениин тракторна бригада (эрхилэгшэнь М. Илалтуев, бригадирынь В. Буянтуев) бүхы таряалангайнгаа гектар бүриһээ 10—12 центнер ороохо суглуулха зорилготой. Энэмнай ехэнхидээ хуурай добо, хайр шулуун, элһэлиг хүрьһэтэй манай эндэхи газарые хараада абабал, бага бэшэ гээшэ ааб даа.

Тиигэжэ манай ажахы энэ жэлдэ бүхыдөө 55 мянгаһаа үлүүтэй центнер ороохо суглуулаад, ерэхэ жэлэй тарилгын үрэһэ хүсэд хүрэхөөр хааха, адууһа малай тэжээлдэ таряа талханай зүйл горитой бэлэдхэхэ, мүн гүрэндөө 5—6 мянган центнерһээ бага бэшэ ороохо худалдаха аргатай байна.

Заһабарилга хэхэ запчастиин duталдажа, бэрхэтэй байдалай тохёолдоошье һаань, бүхы арга хүргыеэ олоод, хуряалгын техникые хаһа соонь бэлэн болгоо һэмди.

Ургаса хуряалгада хамта 28 комбайн хүдэлхэ юм. Мүнөө тэдэнэй 17-ниинь тус тустаа ЖВН-6 түхэлэй жаткэ шагтагалаад, таряа амяарлан хадажа эхилэнхэй. Бури һаяар үшөө арбаад комбайн хадагдаһан баал суглуулан сохижо эхилхэ юм. Байгша ондо бүхыдөө 5 мянга шахуу гектар гэхэ гү, али бүхы таряанайнгаа 90 процентые амяарлан хуряахабди.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, шангахан шалгалта бариха сагнай ерэбэ. Энээнһээ урагша бригада бүхэн таряагаа өөрэд өөһэдынгөө комбайнуудаар хуряадаг, нэгэ газарта гол түлэб 3—4 агрегат хүдэлдэг байгаа. Энэ жэлдэ бүхы комбайнуудаа хамталжа, хоёр бүлэг болгоод, хүдэлгэхэ гэжэ шиидээбди. Жэшээнь, Билюутын, Ехэ-Цагаанай отделенинүүдтэ 14 комбайнһаа бүридэһэн бүлэгые шадамар бэрхэ эмхидхэгшэ, коммунист Григорий Дармаевич Балданов хүтэлбэрилнэ. Шанаагай, Нарһатын отделенинүүдтэ баһал тэды комбайнай бүлэгые механик Степан Сергеевич Никонов ударидана. Комбайнуудые нэгэ газарта олоор хүдэлгэхэдэ тогтуурингүй уларилтай, хура бороотой үедэ ехэ ехэ полинуудай таряа түргэнөөр хадаад, баһал богони болзор соо баалынь хуряажа абаха, таряалангые түргэнөөр һолоомонһоонь сэбэрлээд, намарай паар горитой хахалха арга олгоно. Энэмнай севооборотос сахихадамнай таатай болоно. Мүн олон комбайные нэгэ газарта хүдэлгэхэдэ бункернуудһаа таряаень таһалгаряагүй зөөхэ, агрегадуудта техническэ харууһа хэхэдэ нэгэмүһэн болоно үгэнэ.

Һаяшаг манай комбайнернууд Зэдын аймагай механизаторнуудай нэмэл бэшэгтэй танилсажа, тэдэнэй үүсхэл уряае һайшаан дэмжээд, партиингаа XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолдо харюу болгон, хүн бүхэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа. Тусхайлбал, нэгэдэхи бүлэг сооһоо үнинэй комбайнернууд Бадма-Цырен Нимаев, Владимир Гармажапов, хоёрдохи бүлэгһөө — Александр Шишмарев, Прокопий Аюшеев, Максим Бадмацыренов гэгшэд энэ жэлдэ тус тустаа 450—500 гектарһаа бага бэшэ газарай таряа хадажа, хуряаха, 5500—6000 центнерһээ доошо бэшэ ороохо сохижо абахабди гэжэ үгэеэ үгэнхэй. Бүлэг бүхэндэ диилэнхидээ коммунистнууд, комсомолшууд агрегадуудые жолоодоно.

Байгша ондо совхозой дирекци, партком, профсоюзай комитет таряа хуряалга дээрэ социалис мүрысөөндэ эрхим үрэ дүн туйлаһан хүнүүдые урмашуулха гурим зохёогоо. Мүрысөөнэй дүн недели бүхэндэ гаргагдажа, түрүүлһэн бүлэгтэ дамжуулгын улаан туг, нэгэ эрье хонин шан үгтэхэ юм. Хадалга дээрэ үдэр бүри 25 гектарһаа дээшэ ургаса амяарлан хадажа, мүн баал суглуулжа сохилго, сэхэ хуряалга дээрэ 15 гектарһаа дээшэ бүтээсэ туйлаһан комбайнер бүхэн урмашуулагдаха, ургаса хуряалгын дүнгөөр эгээл эрхим амжалта туйлаһан хоёр комбайнерта тус тустань (бүлэг бүлэгэй нэгэн) «Восход» мотоцикл, хоёрдохи һуури эзэлэгшэдтэ холодильник, гурбадахи һуурида гараашадта — радиоприемник барюулагдаха байна.

Мүрысөөнэй дүн гаргахадаа, мүн үдэр бүри шанарай түлөө шанга эрилтэ табигдаха юм. Һолоомын узуурта нэгэшье хоолос үлөөхэгүй, адхашье ороохо газарта унагаахагүй гэһэн уряа доро комбайнернууд хүдэлнэ.

Гадна агрегадуудай эбдэржэ һаатахагүйнь тула дары хээрэнь заһабарилха, техническэ харууһа хэхэ тусхай нүүдэл мастерскойнууд саг үргэлжэ ябажа байна. Тэрэшэлэн хүнүүдэй һайнаар хүдэлхэ, ажалайнгаа забһарта һайнаар амархынь тула нүүдэл вагонуудые түхеэрээбди. Зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри яажа һайнаар ябуулха тухай бодомжолообди.

Түсэбэйнгөө ёһоор сүүдхэ бүри 275 гектарһаа бага бэшэ таряа баал болгохо, мүн 255 гектарһаа бага бэшэ газарта баал суглуулжа сохихо зорилго табигдаа һэн. Тиигэжэ бүхы таряагаа хүдэлмэриин 26 үдэр соо сүм хуряажа абаха, энээнтэй хамта таряалангай һолоомо суглуулха, намарай паар хахалха түсэбөө заатагүй дүүргэхэ байнабди.

Таряандаа ороһонһоомнай хойшо табан үдэр үнгэрбэ. Мүнөө даб дээрэ 1230 гектар таряан амяарлан хадагдаа, 300 гектарай баал суглуулагдажа сохигдоо.

П. БАЗАРЖАПОВ,
совхозой парткомой секретарь.
С. ДОРЖИТАРОВ,
Сэлэнгын совхозой ахамад агроном.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сэлэнгын совхозой дүршэлтэй комбайнернууд М. Шадрин, Ф. Кожевников.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

БУЛТАНИИЕ ЗОРИГЖУУЛБА

КПСС-эй ээлжээтэ съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөө орон доторoo үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тухай партиин Центральна Комитедэй һаяхан абаһан тогтоол манай совхозой хүдэлмэришэн бүхэниие ажалай шэнэ амжалтануудта зоригжуулба. Эдэ үдэрнүүдтэ манай агитаторнууд холын гүүртэнүүдтэ, үбһэшэдэй звенонуудта ошожо, түрэл партиингаа ЦК-гай шэнэ тогтоол тушаа ажалшадта хөөрэнэ. Тиигэхэ зуураа совхозой урдахи зорилгонууд тухай онсо тэмдэглэн хэлэнэ.

Манай совхозой малшад юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Ажахын һаалишад урагшатай һайнаар хүдэлжэ, юһэдэхи табан жэлдэ һү тушааха гүрэнэй түсэб үшөө июлиин нэгэндэ — болзорһоонь 6 һараар урид дүүргээ һэн. Хубиингаа табан жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэһэн һаалишад ажахыдамнай олон. Эндэ Ринчин Жамсарановна Доржиева, Ия Гомбоевна Шагдурова гэгшэдэй оролдосотой ажалые онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр бүри үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь һарада табан жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, мүнөө 1977 оной даабаряар хүдэлжэ байна.

Совхозой 2000 гаран эбэртэ бодо мал холын тунга ногоотой бэлшээридэ гаргагдаад, һайнаар адуулагдажа байна. Мал адуулагшаднай зунай бэлшээриин үедэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые үдэртөө дунда зэргээр 980 граммһаа бага бэшээр нэмээхэ уялга абаад, тэрэнээ дүүргэхын тула эршэ зоригтойгоор хүдэлнэ. Мал адуулагшад Николай Дампилов, Санжажаб Сахияев, коммунистнууд Жүгдэр Цыденов, Шагдар Шойдоров болон бусад һайнаар хүдэлжэ, эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябана.

— Түрэл партиингаа съездые ажалай шэнэ бэлэгтэйгээр угтаха зорилготойб. Энэ жэлдэ абаһан уялгаяа манай гүүргын коллектив урагшатай дүүргэжэ байна. Үнеэднай һайн бэлшээридэ бүхэли сүүдхэ соо адуулагдана, хүсэ шадалынь эрид һайжараа. Тугалнуудай шэгнүүр нэмээхэ даабаримнай үлүүлэгдэн дүүргэгдэнэ. — гэжэ КПСС-эй үнинэй гэшүүн Жүгдэр Үндеевич Цыденов хөөрэнэ.

Энэ нүхэрэй хэлэһэн үгэнүүдтэ бата этигэмээр. Юуб гэхэдэ, Ж. У. Цыденов гушаад жэлдэ мал ажал дээрэ хүдэлжэ, ажалай ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. Тиигэжэ коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэнхэй, Ленинэй орденоор шагнагдаһан байна.

Ажахын мал адуулагшад гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна һайндэр болотор дүүргэхэ уялгатай юм. Энэмнай тэрэл болзортоо бэелүүлэгдэхэ гээд найдагдана.

Байгша ондо хура бороотой байжа, ногооной ургаса муу бэшэ байһан юм. Теэд үбһэ хуряалгын үедэ ехээр аадарлажа, үбһэшэдэй ажалда горитойхон һаад ушаруулба. Гэбэшье үбһэ хуряаха түсэбөө дүүргэхын тула ажалшаднай бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлнэ. Тарималногооной ургаса яһала һайн. Мүнөө үбһэшэдэй хэдэн звено ажалаа дүүргээд, таримал ногоо хуряажа эхилбэ. Тиигээд зелёнкоёо хуряажа захалхабди.

КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөн совхозой малшад болон бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй дунда улам үргэдэжэ байна. Табан жэлэй түгэсхэхы ондо абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, түрэл партиингаа ехэ хуралдаае шэнэ бэлэгтэйгээр угтахын тула манай совхозойхид оролдоно.

Б. БАЛДАНОВ,
Далахайн совхозой партбюрогой секретарь.
Захааминай аймаг.

ТҮРҮҮШЫН МЯНГАН ЦЕНТНЕР

Хабар эртэ таригдаһан шэниисэ, ешмээн, хара таряан, горох мүнөө түлэг эдеэшэжэ, шэнэ ургасын таряае амяарлан хадажа, хуряаха халуун хүдэлмэриин хаһа оробо.

Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой отделени бүхэн ургаса хуряалгадаа жэгдэрэн ороо. Даб дээрэ ЖВН-6 түхэлэй жаткатай 11 агрегат шэниисын таряа баал болгоно. Иигээд үшөө 4 жатка нэмэжэ табихабди. Хэдэхэн үдэр соо бүхыдөө 1757 гектар таряан хадагдаад, тэрэнһээ 957 гектарынь хуряагдажа абтаа. Эгээн түрүүн 250 гектар горохой ургаса сабшаад, баалыень суглуулжа сохёобди.

Тингэжэ мүнөө совхозой тоогууд дээрэ түрүүшын арбаад мянган центнер шэнэ ургасын таряан бууба. Сохигдоһон ороохо дары сэбэрлээд, хатаагаад, гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктда зөөжэ эхилээбди. Эгээн түрүүлэн манда туһалхаяа ерэһэн 1268-дахи АТХ-гай жолоошон Михаил Фёдоров хэдэн автомашина дахуулан, Бага-Куналейн пунктда түрүүшын 100 гаран центнер таряа абаашажа тушаагаа һэн. Мүнөө хамта 1 мянга үлүүтэй центнер таряан тушаагдаа.

Байгша ондо манай ажахыда хамтадаа 7 мянган гектар таряан, тэрэ тоодо 4.400 гектар шэниисэ хуряагдаха байна. Энэ ургасын 80 шахуу процентнь амяарлан сабшагдаха, хуряагдаха юм. Бүхыдөө 35 комбайнай агрегадые бултыень хоёр халаанда хүдэлгэхөөр комбайнер бүхэн хажуудаа туһалагшадтай ябана.

Энэ жэлдэ ажахыдамнай таряанай ургаса муу бэшэ. Хаража үзэхэдэ, бүхы таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 12,4 центнерһээ доошо бэшэ ургаса абтахаар байна. Ажахы соогоо түрүү гэжэ тоологдодог нэгэдэхи бригада (бригадирынь И. Хлызов) бүхы 2.500 гектар таряалангай га бүхэнһөө 16 центнер ургаса абаха уялгатай. Тиигэбэл, бүхы таряалан дээрэһээ хамта 87,1 мянган центнер ороохо суглуулжа, өөһэдтөө хэрэгтэй үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хааха, хүнэй эдеэ хоолдо хэрэгтэй, мүн адууһа малдаа эдюулхээр таряа горитой таһалха аргатай болохобди. Гадна түсэбэйнгөө ёһоор 9,5 мянган центнер таряа гүрэндэ худалдаха гэжэ түрүүн хараалһан һаа, мүнөө табан жэлэйнгээ түсэбые заатагүй дүүргэхын тула хамта 18 мянган центнер ороохо бэлэдхэлэй пунктда оруулха зорилготойбди.

Бүхы таряагаа нэгэшье гээлтэ хоролтогүйгөөр, түргэнөөр хуряажа абаха гэһэн нэгэл хүсэл эрмэлзэлтэйгээр механизаторнуудмай хүдэлнэ. Таряаландаа гараһаар хэдэхэн үдэр хүдэлжэ байбашье, манай дүршэл ехэтэй, түрүү комбайнернууд үндэр бүтээсэ туйлана. Жэшээнь, нэгэдэхи бригадын бэрхэ комбайнер, Ажалай Улаан Тугай орденто Тимофей Щербин, нёдондо бултанһаа ехэ таряа сохижо, совхозой чемпион болоһон Виктор Новокрещенных, дүршэлтэй комбайнер Митрофан Дульянинов гэгшэд энэ жэлдэ тус тустаа 7.000 центнер таряа сохихо гэжэ социалис уялга абанхай. Эдэнэр түрүүшын үдэрһөө халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Мүнөө эрьелдэжэ унаһан, ехэ үдхэн таряа хадахадаа, гол түлэб нэгэ тээшэнь агрегадаа ябуулжа сабшаха баатай болоно. Тиимэһээ ажалайнь бүтээсэ үшөөл багашаг байна.

КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсан, табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй ургасые түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряажа абахын түлөө агрегат бүхэниие бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ гэһэн Зэдын аймагай түрүү комбайнернуудай үүсхэл уряае һайшаан дэмжэжэ, манай механизаторнууд таряагаа амяарлан хадаха, хуряахадаа, һолоомо суглуулжа абаха, намарай паар хахалхадаа халаан бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ оролдоно.

Ф. ЕФИМОВ,
Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой директор.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ДААБАРИ ДҮҮРГЭГШЭД

УРАГШАА ҺАНААТАН

Павел Иванович Грудининай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив юһэдэхи табан жэлэй туршада 29.354 кубометр хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргаха даабаряа августын 1-дэ амжалтатайгаар дүүргээд, 1976 оной түсэбөөр хүдэлжэ эхилбэ гэһэн баяртай мэдээсэл Буряадай модо болбосоруулдаг, мебель хэдэг комбинадай хүдэлмэришэдые һаяхан баясуулаа бэлэй. Табан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэһэн хүдэлмэришэдтэ зорюулагдаһан «сахилгаан хуудаһан» гаргагдаа. Павел Иванович Грудининай бригадын коллектив табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь табан һараар урид дүүргэжэ, яһала һайн үрэ дүн туйлаба ха юм. Эдэнэр саашадаа бүри эршэтэйгээр хүдэлжэ, һайн шанартай продукци ехээр гаргаха гэһэн зорилго урдаа табинхай.

Павел Иванович Грудининай бригадада 15 хүн хүдэлдэг. Эдэнэй хоёрынь модо хюрөөдэдэг РД-75-6 түхэлэй рамануудые хүдэлгэдэг мэргэжэлтэйнүүд. Дүрбэн хүдэлмэришэн модоной гэшүүһэ, холтоһо сэбэрлэнэ. Олохон хүдэлмэришэд хюрөөдэгдэһэн хэрэсэлнүүдые сорт сортоорнь илгажа, хэрэглэгшэдтээ эльгээдэг. Эдэ хүдэлмэришэдтэ хэжэ шадахаар хүдэлмэри даалгажа үгэхэ хэрэгтэй. Хэн ямараар хүдэлнэб? Алинь ажал дээрэ илангаяа бэрхээр, аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлжэ шадахаб? Павел Иванович Грудинин эдэ бүгэдые сүм мэдээд ябадаг. Бэрхэ хүдэлмэришэдөө харюусалгатай ажалда табидаг. Павел Иванович хори гаран жэлэй туршада модо хюрөөдэхэ ажалда хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоһон хүн юм.

Бригадынь гэшүүд В. Н. Астраханцев, Г. В. Рожков, Н. А. Шайтер, А. В. Борисова, В. М. Лощенкова гэгшэд Павел Ивановичтай олон жэл сугтаа хүдэлнэ. Ажалаа эмхидхэхэ хэрэгтэнь эдэнэр ехэ туһа хүргэдэг байха юм. Модо хюрөөдэдэг хоёрдохи рама хүдэлгэдэг Владимир Николаевич Астраханцев халаанай туршада 130—140 кубометр продукци гаргажа, даабаряа холо үлүүлнэ. Владимир Астраханцев модо хюрөөдэдэг РД-75-6 түхэлэй рамаяа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадана. Тэрэнэй туһалагша Геннадий Раднаев халаанай даабари дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулна. Геннадий залуушье һаа, ажалдаа тон харюусалгатайгаар хандадаг. Геннадий мүнөө рамщигай 3-дахи разрядтай болоо.

— Гена мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхээ ехэ оролдодог. Мүнөө 4-дэхи разрядтай болохоор бэлдэжэ байна. Ёһотойл хүдэлмэришэ хүн даа, — гэжэ бригадир П. И. Грудинин залуу хүдэлмэришэнөө магтана.

Хоёрдохи рамщик В. Н. Астраханцев Геннадий Раднаевые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургажа гаргаа. Тэрэнэйнгээ оролдосотой бэрхээр хүдэлжэ байхыень харахадаа, урмашан баясадаг ёһотой. П. И. Грудининай бригадын хүдэлмэришэд нэгэ гэр бүлынхид мэтэ дундаа ехэл эбтэйгээр хүдэлдэг. Энэ бригадын гэшүүд ажалай журам эбдэбэ гэһэн үгэ хүүр дуулахагүйт. Халаанай эхилхэһээ 15—20 минута урид ерэжэ, түхеэрэлгэнүүдээ һайса шалгадаг, сэбэрлэдэг, тоһододог заншалтай. Энээн дээрэһээл эдэнэр халаанай үедэ һаадгүйгөөр хүдэлжэ, һайн шанартай продукци ехээр гаргана бшуу.

— Нэгэн бултанай, булта нэгэнэй түлөө гэһэн уряа доро хүдэлнэбди. Бэе бэедээ шадаха зэргээрээ туһалдаг гээшэбди. Залуу хүдэлмэришэдөө илангаяа дүтэ харадаг, һайн һайханаар дахуулха гэжэ оролдодогбди. Үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдөөд, бэе бэедээ хамһалсан хүдэлхэдэ аша үрэнь тон ехэ байдаг, — гэжэ П. И. Грудинин ходо хэлэжэ байдаг. Тэрэ зүб юумэ хэлэнэ.

Тэрэ хамта хүдэлдэг хүдэлмэришэ нүхэдтөө түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг. Даажа байһан техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, халаанай даабариһаа гадуур 20—25 кубометр хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргаһан лэ байдаг. Энэ бригадын коллектив иигэжэ нэгэ һанал бодолтойгоор хүдэлдэг дээрэһээл ажалайнгаа бүтээсые ходо дээшэлүүлнэ. Эдэнэр түгэсхэхы жэлэй долоо һарын даабариһаа гадуур 2600 кубометр хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргажа, амжалтаяа арьбадхаа.

Павел Иванович Грудинин хүдэлмэришэдэйнгөө дунда ехэ хүндэтэй болонхой. Олон жэлэй туршада оролдосотой бэрхээр хүдэлжэ байһанайнгаа түлөө, Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын орденоор һаяшаг шагнагдаа бэлэй. П. И. Грудинин саашадаа бүри эршэтэйгээр хүдэлжэ, гүрэн түрынгөө дээдын хайра шагналые үнэн сэхэ ажалаар харюулха гэһэн зорилго урдаа табина. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив түгэсхэхы жэлэй даабари байгша оной ноябриин 1-дэ дүүргээд, түсэбһөө гадуур 2000 кубометр продукци гаргаха гэһэн уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэбэ. Эдэнэр партиин XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэһэн мүрысөөндэ оролсоод, эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байнад.

А. КОНДРАТЬЕВА.

РОМАНОВКА—БАГДАРИН

«Мүнөө дээрээ Баунтын аймаг ганса үбэлэй үедэ ябаха Багдарин—Романовка авто-харгыгаар республикынгаа бусад аймагууд болон Улаан-Үдэ городтой транспортна холбоотой байна. Энэ авто-харгыгаар ноябриин һүүл багһаа апрель һара болотор гэхэ гү, али табан һарын туршада ябажа болохо юм. Иимэ богони болзор соо Багдарин тосхон, мүн аймагай бусад һуурин газарнуудта арад зоной бүхэли жэлэй туршада хэрэглэхэ эд бараан, эдеэ хоолой зүйлнүүд зөөгдэхэ ёһотой болоно. Харин авто-харгы хэрэгтэй зэргын бүхы ашаа шэрэхэ аргагүй байна» гэһэн тобшолол 15 жэлэй саада тээ хэгдээ һэн. Романовка—Багдарин гэһэн авто-харгы бариха шэнжэлгын хүдэлмэри хэгшэд өөһэдынгөө хэһэн тобшололой мэдээсэл соо иигэжэ бэшэһэн байна.

Тиихэдэ иигэжэ бэшэгдэһэн байгаа. Теэд мүнөө эндэ манай һайн харгы баригдаба. Тэрэ хада уула, намаг газар дабан баригдаа. Харгы баригшад иимэ газарай элдэб бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор гаталан гаража, 10 метр үргэнтэй 172 километр харгы бэлэн болгожо байна.

Аймагай түб Багдарин тосхонһоо оройдоол хэдыхэн километр зайда барилга үргэлжэлүүлэгдэнэ. 1-дэхи харгы барилгын участогай мастер Петр Васильевич Курсиков харгы барилгын түрүүшын үдэрһөө эндэ ажаллана.

— Олон юумэн дабагдаа даа. Амжалта туйлажа, баярлаһан байхабди. Алдуу эндүү гаргажа, гомдохо голхорхо ушаршье гараа. Аяма халуун, янгинама хүйтэншье үдэрнүүдтэ ажал зогсоогдоогүй. Ехэ шулуутай, шабартай газараар, ой тайга соогуур урагшаа дабшажа, барилга хээбди, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

«Үбэлэй үедэ ябажа болохо саг зуурын харгы дээрэ баригдаһан нэгэшье түхеэрэлгэ, хүүргэ гэжэ үгы. Горхонуудые ябагаар лэ гаталжа болохо. Хура бороогой һүүлээр мори унаагааршье ябахаар бэшэ. Һуурин тосхонууд хоорондоо ямаршье холбоогүй болошохо юм» гэжэ үнөөхи тобшололой мэдээсэл соо хэлэгдэнхэй. Харин мүнөө энэ харгы дээрэ 50 хүүргэ баригдаһан, уһа дамжуулан урадхуулха 140 хоолой хабсаргагдаһан байна. 3 миллион тонно элһэ шорой зөөгдэн адхагдаа.

Хэзээдэшье гэдэдэггүй хүрьһэн барилгашадта бага бэшэ бэрхэшээл тохёолдуулһан байна. Бульдозернууд намагта унажа, тэдэниие гаргаха гэжэ хэды үдэрөөр һаатаха ушар дайралдаа.

Бульдозер, скрепер[...] автомашина жолоо[...] мастернууд, прораб[...] ажал хэһэн байна. [...] ажалай габьяа үндэр[...] нэгдээ. Скреперэй [...] Иван Матвеевич [...] Ленинэй орденоор ш[...] Табан жэлэйнгээ [...] дүрбэн жэл соо дү[...] Анатолий Алексеевич [...] лов Ажалай Улаан Т[...] дендо, Матвей Н[...] Полянский Ажалай [...] Солын ордендо хүртэ[...] на. В. И. Индюков, [...] Хоменко, М. М. Пе[...] П. И. Шевелев юһэ[...] бан жэлэй түрүүшүү[...] суурхана.

Ашаанай автотранс[...] 1-дэхи предприятии[...] шод авто-харгы ба[...] ехэ туһаламжа хүргэ[...] Тэдэнэр харгын бари[...] тай суг хамта ажалла[...] жалта туйлалсажа яба[...] рим сагта хоёр халаа[...] дэлхэ ушар гараа. Ма[...] муудажа, хэрэглэлһэ[...] хада, шадал зэргээр[...] лалсажа. заһабари[...] гаа. Жолоошон А[...] Трифилович Петров, [...] Петрович Ильков, Але[...] Алексеевич Золотухин[...] баригшадта ехэ туһа[...] хүргөө.

Хэдэн зуугаад [...] хүдэлмэришэдэй эбтэй[...] гээр, бэе бэедээ туһ[...] хүргэн ажаллаһанай [...] баригдаһан авто-харгы[...] лалгада оруулагдахань [...] харгы эгээл холын [...] республикымнай түб [...] той холбохо юм. Хари[...] шэ ажамидарал, аж[...] асарна гэжэ хэлсэдэг.

Багдарин—Романов[...] һэн авто-харгые ажа[...] лай харгы гэхээр. [...] лиин ашагта малтам[...] даар баян энэ газар [...] саашадаа хүгжэжэ, [...] лиинтаа баялигые арад [...] аша туһада үгэхэ боло[...]

А. ПАРИЛ[...]

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: [...] гы барилгада хэрэглэ[...] шулуу малтадаг газар[...] сэтэ техникэ хэрэгл[...] Автомашинын жол[...] барилгашадта ехэ ту[...] жа хүргэнэ. Түрүү [...] шод, юһэдэхи табан [...] түрүүшүүл Василий [...] вич Индюков (зүүдэ) [...] Андрей Иосифович Х[...] гэгшэд. Автор[...] нат.

ШУЛУУШАН

— Үглөөдэр Володитой хүдэлхэш. Булан яажа холбохыень харуулхаш, һургахаш, — гэжэ бригадир Борис Алексеевич Полторацкиин хэлэхэдэ, шулуушан Мария Александровна Арюкина тиимэшье ехээр гайхабагүй. Харин өөрынгөө мэргэжэлдэ залуу хүдэлмэришэниие һургаха болоһондоо урмашан баясажа байгаа һэн. Мария Александровна хорёод шахуу жэл барилгада хүдэлжэ, дүршэл шадабаритай болоһон хүн юм. Түрэл Улаан-Үдэ хотодо байрын гэрнүүдые, саад-яслиин, һургуулинуудай, эмхи зургаануудай байшангуудые хэды олоор барилсаа гээшэб! Энэ олон жэлнүүдэй туршада өөрынгөө мэргэжэлдэ нилээд олон хүдэлмэришэниие һургаа. Мүнөө Владимир Афанасьевые шулуушанай мэргэжэлдэ һургаха болобо.

Володя үшөөл залуу хүн. Дунда һургуули дүүргээд, сэрэгэй албанда ябажа ерэһэн. Түбшэн даруу, һайн һайхан абари зантай хүн юм гэжэ бригадынь гэшүүд хэлсэдэг. Мария Александровна Володиин хүдэлжэ байхыень хэды хараһан хүн ааб даа. Бригадирай үгэһэн даабари дүүргэхэ гэжэ яһалал оролдодог. Ямаршье ажалда табихадань бүтээгээд лэ байдаг. «Иигэжэ оролдоод ябаал һаа, Володя бэрхэ шулуушан болохо» гэжэ Мария Александровна юундэшьеб даа бэедээ ехэл этигэжэ ябаа һэн. Альганай шэнээн хирпиисэнүүдые холбожо, үндэр сагаан гэрнүүдые бодхоохонь тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ ааб даа. Булан холбохонь бүришье һаа харюусалга ехэтэй ажал. Булан хэлтэгыгээр табяа һааш, гэрэй бүхы ханань буруугаар баригдаха болоно бшуу.

Мүнөө Мария Александровна Арюкина Социалис Ажалай Герой Б. А. Полторацкиин даадаг бригадын бэрхэ шулуушадай нэгэн болонхой. Шулуушанай 4-дэхи разрядтай. Халаанай туршада 1,9 кубометр хана бариха даабаряа 2,3—2,5 кубометртэ хүргэдэг байха юм. Мария шулуушан болохо гэжэ залуу наһанһаа бодомжолдог һэн. Барилгын управлениин контородо ерэжэ, шулуушан болохо хүсэлэнтэй ябаһанаа хэлэхэдэнь:

— Шэрдэгшын гү, али штукатурай мэргэжэл шудалаа һааш дээрэ, — гэжэ зүбшэл үгэжэ байгаа һэн. Гэбэшье, Мария шулуушан болохоор эрид шиидэһэн байгаа. Тиигэжэ Борис Алексеевич Полторацкитай хамта хүдэлхэ ушартай болоо һэн. Түрүүшээр цементын холисо, хирпиисэ шулуушадай хүдэлжэ байһан участогта табижа үгэдэг, барилгын зэр зэмсэгүүдые бэлдэдэг бэлэй. Бригадирайнгаа ямаршье ажал даалгажа үгэхэдэнь саг соонь дүүргээд лэ байдаг бэлэй. Шулуушадтай зэргэлжэ, хирпиисээр хана барядшье туршаха.

— Мария оролдоол һаа, ёһотойл шулуушан болохош, — гэжэ барилгашад хэлэдэг бэлэй. Мария сүлөө сагай гарахада шулуугаар хана баридаг болобо. Борис Алексеевич Полторацкий хайшан гээд хана барихыень һургадаг бэлэй. Мария Арюкина богонихон болзор соо шулуушанай 2-дохи разрядтай болоо һэн. Удаадахи жэлдэ 3-дахи разрядта тушаагаа. Мүнөө шулуушанай 4-дэхи разрядтай. Барилгашан М. А. Арюкина өөрынгөө мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг. Тиимэһээл һайн шанартайгаар барилга хэжэ, олоной магтаалда хүртэнэ ха юм.

— Борис Алексеевич Полторацкий барилгашанай мэргэжэлдэ яһала һургаһан юм.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Мүнөөшье болотор зүбшэл заабари хэлэжэ ябадаг, — гэжэ Мария хөөрэнэ.

Бэрхэ шулуушан Мария Александровна Арюкина өөрынгөө мэргэжэлдэ хэдэн олон барилгашадые һургаһан байха юм. Мүнөө Владимир Афанасьевтай хамта хүдэлжэ эхилбэ ха юм. Володя түрүүшын үдэрһөөл Мария Александровнагай үгөөр барилга хэнэ. Миин байха ехэл дурагүй. Энэ тэрэ юумэ хэһэн лэ ябадаг. Ойрын үдэрнүүдтэ Володя шулуушанай 2-дохи разрядта тушаажа, үнэмшэлгэ абахаар бэлэдхэл хэнэ. Багшатайгаа үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэжэ, барилгын орёо нарин «нюусануудые» мэдэжэ абана. Володя барилгашан болохо ехэл дуратай хүн гэжэ Мария Александровна Арюкина залуу нүхэрөө ойлгожо абанхай.

Хорёод жэлэй саанахана Мария мүн лэ иигэжэ шулуушанай мэргэжэлдэ һураа һэн. Тэрэ гэһээр Улаан-Үдэ хотодо хэды олон гэрнүүдые баряа гээшэб! Хаанашье ябаа һаа, Мария Александровна Арюкинагай уран гараар баригдаһан гэрнүүдые харахат. Тэрэ мүнөө шэнэ 43-дахи кварталда байрын гэрнүүдые барилсажа байна. Мария Александровна Арюкина олон жэлэй туршада оролдосотой бэрхээр хүдэлжэ ябаһанайнгаа түлөө «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар шагнагдаһан. «1974 оной социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэг тэрэнэй үбсүүндэ ялардаг.

— Залуушуулые шулуушанай мэргэжэлдэ һургаха, ажалаа эмхидхэхэ хэрэгтэм Мария Александровна ехэ туһа хүргэдэг, — гэжэ Социалис Ажалай Герой, 1-дэхи СМУ-гай шулуушадай бригадир Б. А. Полторацкий хэлэжэ байгаа һэн.

К. ЖАМЬЯНОВ.

Улаан туг барюулагдаба

Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой Дэбээнэй һүнэй фермын коллектив аймаг доторхи нютагай үүлтэрэй үнеэдэй 20 фермын хоорондо дэлгэрһэн июль һарын социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, КПСС-эй райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ. Энэ фермын һаалишад һарынгаа түсэб 112 процент дүүргэһэн. үнеэн бүриһөө 375 килограмм һү һааһан байха юм. Дээрэ дурсагдаһан дүнгые үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, үнеэн бүриһөө 103 килограммаар ехэ һү һааһан болоно. Иигэжэ аймагай «Улаан Сэлэнгэ» газетын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэхэ болобо.

Мүн июль һарын туршада аймагай үүлтэртэ үнеэдэй зургаан фермын хоорондо социалис мүрысөөн дэлгэрһэн юм. Кировэй нэрэмжэтэ совхозой Дунда-Бухэнэй фермын һаалишад, малшад энэ мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа. Тус фермын коллектив һарынгаа даабари 122 процент дүүргэһэн, нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо бүхы дээрээ 219 центнерээр ехэ һү һааһан байба.

Ц. БАЛДАНОВ.

СТАХАНОВСКА ХҮДЭЛӨӨНЭЙ 40 ЖЭЛЭЙ ОЙЕ УГТУУЛАН

КЕМЕРОВСКЭ ОБЛАСТЬ. «Гидроуголь» нэгэдэлэй «Юбилейная» шахтын Социалис Ажалай Герой Геннадий Смирновой хүтэлбэрилдэг бригада энэ жэлдэ нэгэ хахад миллион тонно, КПСС-эй XXV съездын нээгдэхэ үдэр болотор 1 миллион 750 мянган тонно шулуу нүүрһэ малтан абахабди гэһэн уялга абанхай.

Стахановска хүдэлөөнэй 40 жэлэй болон Шахтёрнуудай үдэрэй хүндэлэлэй мүрысөөндэ оролсон, бригада шулуу нүүрһэ малтан абаха хүдэлмэреэ улам эршэдхэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Социалис Ажалай Герой, бригадир Г. Н. Смирнов; доодо зурагтань—звеньевой И. П. Недайвода, бригадир, Социалис Ажалай Герой Г. Н. Смирнов, звеньевой А. П. Драгунов халаандаа гарахынгаа урда тээ.

ТАСС-ай фотохроника.

АГУУЕХЭ БАРИЛГА БА СИБИРИИН ЭРДЭМТЭД

СССР-эй Наукануудай академиин Сибиригн отделени, ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделени СССР-эй медицинын Наукануудай академиин Сибириин филиал, Сибириин научно-шэнжэлгын хэдэн зуун институт Байгал-Амарай түмэр замай барилгатай холбоотой шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаадалсана. Шэнэ түмэр замай барилгада хабаадуулагдаһан академическа 26 институдай ажал ябуулга тааралдуулан хүтэлбэрилхэ тусхай комисси СССР-эй АН-ай СО-гой президиумэй дэргэдэ байгуулагданхай.

ТАСС-ай корреспондентнүүд Новосибирск, Эрхүү, Омск хотонуудтахи эрдэмэй түбүүдһээ иигэжэ мэдээсэнэ:

ШЭНЭ ЗАМАЙ ГЕОГРАФИ

Сибирь ба Алас-Дурнын географиин Эрхүүдэхи институдай директор, академик В. В. Сочава ТАСС-ай корреспондентын асуудалда харюусаха зуураа БАМ-ай экономико-географиин талаар һонирхолтой тайлбари үгөө..

—Тайшедһээ Советскэ Гавань хүрэтэр татагдаха шэнэ түмэр зам Эрхүүгэй, Шэтын, Амарай областьнуудай. Буряадай АССР-эй ба Хабаровска хизаарай 29 район дайран гараха байна, — гээд эрдэмтэ хэлэбэ. Энэ замаар хангагдаха газар дайдын ниитэ талмай 1 миллион 600 мянган дүрбэлжэн километр гэхэ гү, али Франциин газарһаа гурба дахин ехэ болоно. БАМ-ай зонын байгаали олон ондоо — Дунда Сибириин, Байгал-Джугджурска ба Амар-Сахалинай боложо хубаардаг гээшэ.

Институдай хүдэлмэрилэгшэд урид суглуулһан материалаараа түмэр замай шэнэ трассын картатай. байгаалинь элдэб эрхэ байдалтай танилсуулба. Энэ хүдэлмэридэ Эрхүүгэй областиин ба Буряадай АССР-эй байгаалиин провинцинуудай карта оролсоно. Гэбэшье шэнэ түмэр зам зүбшаһан ехэ газар дайдын саашанхи хүгжэлтэдэ олон ондоо шэглэлтэй тематическа картанууд хэрэгтэй болонхой. Тэдэ картанууд дээрэ байгаалиин нөөсэ баялигууд, хүдөө ажахые эрхилэлгэдэ хэрэгтэй газар дайдынь хэмжээн тодорхойгоор харуулагдаха ёһотой. Хүн зоной һуурин тосхонуудые хаана бариха, автомобильна харгы хаагуур гаргаха, ажахын ба культурно-ажаһуудалай барилга хэхэ гэхэ мэтэ олон ондоо асуудалнуудта сүм харюусаха зэргэтэй бшуу. Жэшээнь, Байгал-Амарай түмэр замай Сибирьтэхи хубиие оруулалсан, Зүүн Сибириин газарай хүрьһэнэй карта энэ жэлдэ толилогдохонь.

РУДА, НҮҮРҺЭН, АПАТИТ

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Газарай гадар тала шэнжэлдэг институдай эрдэмтэд Байгал-Амарай түмэр зам шадархи бүхы ашагта малтамалай карта зохёобо. Тэрэ карта дээрэ Ангара — Илимэй түмэрэй рудатай район, Удоканай зэдэй узел (тэрэнэй нөөсэ тон ехэ, оронойманай зэдэй промышленностиин гол бааза болохо), Урда-Яхадай нүүрһэнэй бассейн, нефть болон газтай районууд, ашагта бусад малтамалнуудай олдоһон газар харуулагданхай.

Хэгдээд байһан энэ хүдэлмэриие тайлбарилха зуураа, Газарай гадар тала шэнжэлдэг институдай директор, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент М. М. Одинцов БАМ-ай зоные геологиин талаар хубаарилгын эхи заха табигдаа гэжэ тэмдэглэбэ.

Тындэ станциһаа зүүн тээшэхи участогта СССР-эй Наукануудай академиин Алас-Дурнын эрдэмэй түб иимэ хүдэлмэри бэелүүлхэ.

БАМ-ай ПОЛИ БОЛОН ФЕРМЭНҮҮД

Байгал-Амарай түмэр замай зоные промышленна талаар хүгжөөлгын амжалта хадаа эндэ хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ найдамтай бааза байгуулгаһаа сүм дулдыдаха гээд ВАСХНИЛ-ай вице-президент, хүдөө ажахын академиин Сибириин отделениин Президиумэй түрүүлэгшэ И. И. Синягин ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлһэн байна. Энэ тон шухала зорилго шиидхэлгэ дээрэ хүдэлжэ байһан ВАСХНИЛ-ай экспедици һаяхан БАМ ошожо, хүдөө ажахын һалбаринуудые хүгжөөжэ боломоор байгаалиин эрхэ байдал шэнжэлбэ. Тэндэхи эрхэ байдал айхабтар хүшэр гэжэ тодорхойлогдоо. Эрдэмтэдэй тобшолол хэһэнэй ёһоор тэндэхи тон ехэ хэмжээнэй намаг газар хатааха хэрэгтэй. Энэ зорилго бэелүүлээд байбал, мал ажал хүгжөөхэ бааза байгуулагдажа, мяхан, һүн, үндэгэн үйлэдбэрилэгдэхэ, мүн хартаабха, овощ ургуулагдаха аргатай.

ВАСХНИЛ-ай эрдэмтэд БАМ-ай хүдэлмэришэдые хангаха түрүүшын совхозой проект зохёожо эхилээ. Энэ хадаа хүдөө ажахын талаар ерээдүйн ехэ хүдэлмэриин эхин болоно.

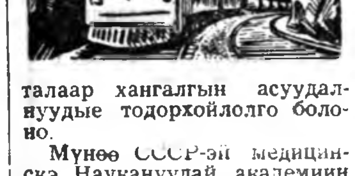
ЭЛҮҮР ЭНХЭ ХҮНҮҮДЭЙ ХИЗААР

БАМ-да хүдэлжэ байһан хүнүүдэй бэеын элүүр ба ажалайнь эрхэ байдал, географическа элдэб зононуудта хүнэй байжа һураха ябадал, медицинскэ хангалга эмхидхэлгэ, элдэб үбшэ һэргылгэ, эдеэ хоолой талаар ариг сэбэрые сахилга — эдэ бүгэдэ ба бусад асуудалнууд СССР-эй медицинскэ наукануудай академиин Сибириин филиалай эрдэмтэдэй гол анхаралда байна. Благовещенск, Шэтэ, Эрхүү, Владивосток, Хабаровскын медицинскэ институдууд дурсагдагша асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаадана.

СССР-эй АМН-эй Сибириин филиалай эрдэмтэ секретарь, медицинскэ эрдэмэй кандидат А. Г. Груммель гэгшын ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэһэнэй ёһоор, филиалайнь дэргэдэ саг үргэлжэ хүдэлхэ комплексно экспедици эмхидхэгдэжэ байна. Тус экспедициин гол зорилго юуб гэхэдэ, Байгал-Амарай түмэр замай барилга дээрэ хүдэлжэ байһан хүнүүдые медико-биологическа талаар хангалгын асуудалнуудые тодорхойлолго болоно.

Мүнөө СССР-эй медицинскэ Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент К. Р. Седовой хүтэлбэри доро БАМ-ай баруун участогта эрдэмтэ медигүүдэй нүүдэл бүлэг байгуулагдаад, вагонууд соо түхеэрэгдэһэн лабораторитойгоо Усть-Кутпаа барилгашадтай суг зүүлжээ дабшажа эхилээ. Тус бүлэгэй хүдэлмэрилэгшэд шэнжэлгэ хэнэ, эндэхи медицинскэ зургаануудта туһаламжа үзүүлнэ.

БАМ

ҮБЭЛЭЙ АВТО-ХАРГЫНУУД

Харгы замай талаар бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдай Омскын филиалай эрдэмтэд Байгал-Амарай түмэр замай барилгада хэрэгтэй түхеэрэлгэ зөөхэ үбэлэй харгын арбан ондоо конструкци дурадхаба.

Омскын эрдэмтэдэй проектээр суута Самотлорой оршондо саг зуурын харгынууд баригдажа, хэрэгтэй бүхы түхеэрэлгэнүүдыень ошохо газартань хүргэһэн юм. Тэрэ баян дүршэлыень мүнөө ондоо ехэ барилгануудта хэрэглэхэдэ болоно.

Институдаймнай эрдэмтэд барилгашадай шухала захилые богони болзорто дүүргэбэ. Энэмнай БАМ-да хэхэ хүдэлмэриимнай эхин мүн гэжэ филиалай директор В. А. Иванцов мэдүүлбэ. Ерээдүйн түмэр замай олон участогуудта хэрэгтэй болохо түхеэрэлгэ хүргэхэ гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Нэн түрүүн авто-харгы. Хэзээдэшье гэдэдэггүй газартай, нэлэнхы үргэн намагтай, хада уулатай хизаар. Мүнөө институдаймнай хүдэлмэрилэгшэд Могоча-Чара гэһэн үбэлэй авто-харгын проект зохёоно, утань долоон зуун километр. Тус харгы транссибириин магистралиие БАМ-тай холбохо юм.

СИЛОС ДАРА[...] ДҮҮРГЭХЭНЬ

Сагай уларилай то[...] ригүй байһаниие хар[...] абажа, манай сов[...] отделенинүүд хээрын [...] шалангаи үбһэ саб[...] хуряахатаяа хамта, х[...] эртэ таригдаһан хол[...] таряа хуряажа, сило[...] ралгада машина тех[...] олоор табяа юм.

Энээнэй ашаар м[...] ажахы дотор хамта[...] тонно силос нүхэндэ[...] дээд байна. Түсэбнэ[...] мянган тонно юм. О[...] 3—4 үдэр соо шэмэт[...] жээл бэлэдхэхэ түс[...] дүүргэхэ гүйсэд арг[...] болоод байнабди. Нэ[...] хи отделениин тракт[...] бригадын бригадир [...] Зубенкын хүтэлбэр[...] звено илангаяа ехэ [...] дараа. Тэдэнэр О[...] тосхоной дэргэдэ [...] тонно силос дара[...]

Мүнөө совхоз дотор [...] лос даралгада үдэр [...] гурбан комбайн, хор[...] ран хүн хүдэлнэ. Э[...] оролдосото аж[...] ашаар ажахымнай нёд[...] донойхиһоо һураггүй[...] силос бэлэдхэжэ шад[...]

Эдэ үдэрнүүдтэ үбһэ[...] ряалга баһал эршэ[...] гээр ябуулагдана.

Бүхыдөө 35 мя[...] центнер бүдүүн тэ[...] бэлэдхэхэ түсэбтэй [...] мүнөө 21 мянган үбһэ[...] рилөөд байнабди. Тэр[...] хахадынь шахуу [...] хан Корсаковска от[...] ниинхид бэлэдхээ. [...] шээнь, Казан Ан[...] хүтэлбэрилдэг оньһо[...] руулагдаһан, мүн [...] Карповай даадаг һур[...] лиин һурагшадһаа [...] дэһэн звенонууд буса[...] шалгарна.

Г. БЕЛОУСО[...]
Кабанскын айма[...]
Ойморой совхо[...]
главна агрон[...]

Багшанарай августын зүблөөнүүд

БАРИЛГА, ҺУРАГШАД, НОМ...

...бша намаагаа намируулһан нажарай халуун бууралшарай ольбон буужа байна. Иимэл үедэ хото, хүдөөгэй һургуулинуудта хүлгөөтэй болодог гээшэ. Һуралсалай шэнэ жэл эхилхэ дүтэлөөд, шэрын хангалтай һаруулхан классууд эдир эзэдээ хүлеэжэ ядаһан шэнги байха.

Мүнөө үедэ хаа хаанагүй багшанарай августовска зүблөөнүүд үнгэржэ байна. Тэрэ зүблөөнүүд дээрэ залуушуулай бүгэдэ нийтын дунда һуралсалда оролгые түгэсхэжэ байһан үедэ һуралсалай болон хүмүүжүүлгын шанарые һайжаруулха талаар багшанарай коллективүүдэй зорилго тухай асуудал зүбшэгдэнэ. Энэ ехэ зорилго бэелүүлхын тула бүхы аймагуудай һургуулинууд нажартаа бэлэдхэл хэбэ юм ааб даа. Энээнтэй дашарамдуулан бидэ зарим аймагуудай гэгээрэлэй таһагуудта хонходожо, хэдэн асуудал табиһан байнабди.

...рууныгай аймагай ажалшадай депутадуудай Советэй ...дэхэ комитедэй гэгээрэлэй таһагые даагша **Ц. Э. ...даров** иигэжэ хөөрэбэ:

— Манай аймагай багшанарай августын 27-28-да зүблөө хэхэ юм. Нэгэдэхи асуудалаар би өөрөө элидхэл хэхэб. Тиихэдэ һургуулиин хүмүүжүүлгын ажал, һургуулиин комсомолой болон пионерэй эмхинүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ тушаа асуудал зүбшэгдэхэ. Энэ асуудалаар ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Н. Туезова элидхэл хэхэ юм. Энээнтэй дашарамдуулан, һуралсалай ...р тухай хэлэхэ болоо ...имэ байна. Хэрбээ юһэн табан жэлэй эхиндэ ...гай бүхы һурагшадай ...? процент амжалтатайгаар һуралсалай жэл дүүргэһэн бол, түгэсхэхы жэлдэ 99,2 процент болоо. Тиихэдэ бүхы һурагшадай 21,3 процентнь «4», «5» гэһэн сэгнэлтэ дээрэ һурадаг байбал, мүнөө 31,7 процент болоо. Харин юһэдэхи табан жэлэй эхиндэ 97 һурагша хоёрдохи жэлээ һууһан һаа, мүнөө 25 болотороо доошолоо. Аймаг соомнай 5980-яад һурагша тоологдоно гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. 1975—1976 онуудай һуралсалай жэлдэ урдань туйлаһан амжалтаяа алдангүй, бүхы талаар шанараа бүри дээшэлүүлхэ зорилго багшанарай үмэнэ табигдана.

Асуудал: һуралсалай шэнэ жэлдэ хэр зэргэ бэлдэгдээ гээшэб?

Харюу: энэ жэлдэ һургуулиин заһабарида гэжэ 100000 түхэриг мүнгэн үгтэһэн байгаа. Мужыхын дунда һургуулиин байшан доошоо һуужа ошоодо орожо, 50000 түхэриг һомэгдэжэ үгтөө. Заһабари хэгдэжэ байна. Комсомольско (Хархын) дунда һургуулида уһаар дулаасуулха түхеэрэлгэ хэгдэбэ. Иисэнгын спортзал нёдондо дүрэшөө һааб даа. Харин тэрэнэйнь һуурида шэнэ спортзал баригдажа дүүрэхэнь. Тулдуунай дунда һургуулиин физикын, химиин кабинедүүдэй доторой түхеэрэлгэ хэгдэжэ дүүрэнтээ. Засагай шиидхэбэриин ёһоор, Улхасаагай эхин һургуули найман жэлэй болгогдожо, хуушан байшандань залгалаа хэгдээ. Эгэтын найман жэлэй һургуули шэнэ мастерскойтой болохо юм. Эгэтын интернат һургуули тусхай болгогдожо, хоёр дабхар байшангынь Мужыхын дунда һургуулида үгтэбэ. Хамтын хоёр байра һуралсалай болгогдон хубилгагдаба. Нарһатын дунда һургуулиин хуушан байшангай дулаасуулдаг түхеэрэлгэ шэнэлэгдээ. Гэхэ мэтээр тоолоо һаа, һургуулинуудай материальна үндэһэ һайжаруулха талаар яһала ехэ юумэн хэгдээ гээшэ.

Асуудал: ном зааха багшанар хүсэд гү?

Харюу: табяад шэнэ багша ерэхэ ёһотой байгаа. Дүшөөдынь ерэнги. Бэшэниинь замдаа ябаа юм гү, али яагаа юм. Эгээл хашалантай юумэн юун бэ гэхэдэ, хари хэлэнэй багшанар мандаа жэлһээ жэлдэ дуталдана. Энэ жэлдэ юһэн һургагшые үгыт гэжэ захиһамнай, Гэгээрэлэй министерство табые үгэхэ гэжэ шиидхээ һэн. Тэрэ табанай хоёрынь ерээ. Гурбаниинь ерэхэ гү, али үгы гү — мэдэхын аргагүй. Министерство руу хонходогдоно гээшэ.

Асуудал: ном һудараар хэр зэргэ һурагшад хангагдааб?

Харюу: номой наймаанда бии байһан учебнигүүд һургуулинуудаар хубаагдаа. Һуралсалай жэлэй эхилһэн хойно һайса мэдэгдэхэ юм бэзэ. Яһала олон ном тараагдаһан байхал даа...

Удаань манда Мухар-Шэбэр харюусаа. Гэгээрэлэй таһагай инспектор **П. Я. Лебедев** иигэжэ мэдүүлбэ:

— Аймагаймнай багшанарай зүблөөн августын 27-28-да болохо. Мүнөө жэлдэ бүхы аймагуудай багшанар хоёр-хоёр асуудал зүбшэн хэлсэжэ байна гэжэ мэдэнэ ёһотойт. Һуралсалай болон хүмүүжүүлгын шанар һайжаруулха тухай асуудалаар гэгээрэлэй таһагые даагша Бадеева Валентина Георгиевна элидхэл хэхэ юм. Һургуулиин комсомолой, пионерскэ эмхинүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ тухай ВЛКСМ-эй райкомой 1-дэхи секретарь Иван Кравцов элидхэл хэхэ. Зүблөөн дээрэ табигдаһан элидхэлнүүд тон хэрэгтэй, багшанарай анхарал ээлдэг асуудалнууд гээшэ. Тиимэһээ зүблөөндэ суглараһан нүхэд тэдэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ тон эдэбхитэйгээр хабаадаха бэзэ гэжэ һанагдана.

Асуудал: гэгээрэлэй талаар аймаг соотнай ямар хубилалта болоноб?

Харюу: хубилалта гү? Хүсөөтын, Хара-Шэбэрэй найман жэлэй һургуулинууд дунда болгогдобо гээшэ ха. Хара-Шэбэрэй һургуулиин материальна үндэһэн һайн, ямаршье һаадгүйгөөр дунда һургуулиин программаар хүдэлхөөр юм. Харин Хүсөөтэдэ һургуулиин шэнэ байшан баригдажа байна. Сентябриин 1 болотор тэрэ байшандаа орожо шадахагүй. Даб дээрээ хуушан соогоо хоёр ээлжээндэ хэшээлээ хэжэ байха. Тиигэһээр шэнэ байшангайнгаа баригдахада, нэгэ ээлжээндэ хэшээлээ хэдэг болохо. Юрэдөө, аймаг соомнай дунда 12, найман жэлэй 8, эхин шатын 8 һургуули бии. Тиимэл даа.

Асуудал: ном һудараар хангалта хэр бэ?

Харюу: тиимэшье һайн гэхээр бэшэ, муушье гэхээр бэшэ. Хуушан ном олон, 1975 ондо хэблэгдэһэн ном үсөөншэг байха аабза. Ябашье үхибүүдэй үзэхэ ном хүсэд болонги хаш...

Бусад аймагуудта хонходоходо, адлирхуунууд харюу абтаа. Тиимэһээ жэшээ болгон, хоёр аймагһаа абтаһан харюунуудые толилбо гээшэбди.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ҺУРАЛСАЛАЙ ЖЭЛЭЙ ЭХИНДЭ

КамАЗ-ай ҺУРГУУЛИНУУД

5344 үхибүүнэй һураха юрэнхы эрдэмэй үшөө дүрбэн һургуули һуралсалай шэнэ жэлэй эхиндэ Набережные Челны хотодо нээгдэбэ. Гансахан энэ түсэбтэ табан жэлдэ 13 ехэ һургуули КамАЗ-дахи автоградта арбан долоо мянган һурагшадта хүндэтэйгөөр үүдэеэ сэлибэ. Һургуулинууд кабинетнэ гуримтай, шэнэ түхеэрэлгэнүүд ба уужам һайн спортын залнуудтай.

Мэргэжэлтэй багшанараар һургуулинууд хүсэд хангагданхай.

(ТАСС-ай корр.).

Казань.

БАГШАНАР ХҮДӨӨДЭ ЭЛЬГЭЭГДЭНЭ

Горьковско область доторхи багшанарай институдууд болон училищинуудые энэ жэлдэ дүүргэһэн мянга гаран багша областиин хүдөөгэй һургуулинуудта эльгээгдэбэ. Областиин политическэ гэгээрэлэй байшан соо багшанарые баяр баясхалантайгаар үдэшөө. Арадай гэгээрэлэй ветеранууд үгэнүүдые хэлэжэ, саашадаа һайн һайхан ябахыень үреэбэ. Совет багшын һайн һайхан, хүндэтэй мэргэжэлдэ үнэн сэхэ ябахабди гэжэ дүүргэгшэд тангариглаа.

Районно түбүүд болон хүдөө нютагуудта хүдэлхөөр ерэхэеэ байһан залуу багшанарые һайнаар угтахын тула бүхы юумэн хэгдээ.

(ТАСС-ай корр.).

Горький.

СОВХОЗУУДАЙ МҮНГӨӨР

Брянска областиин Клетнянска районой Лутна тосхон ба дүтэ шадархи һууринуудай һурагшад шэнэ һургуулида ороһоноо тэмдэглэжэ байна. «Россия» совхоз энэ һургуули барижа, һуралсалай шэнэ жэлэй эхиндэ һурагшадта бэлэг бариба. 480 хүнэй һууритай энэ һургуули уужам һаруул классуудтай, һайнаар түхеэрэгдэһэн кабинедүүдтэй, библиотекэ, спортын зал, кинолектори, мастерской болон столовотой юм.

Үшөө хэдэн совхозууд өөһэдынгөө мүнгөөр һургуулинуудые баряа.

(ТАСС-ай корр.).

Брянск.

ХАРХИС ЯПОНИИЕ ИЛАҺААР 30 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

СОВЕТ, МОНГОЛ ДАЙШАЛХЫ ХАНИ НҮХЭСЭЛ

Совет, монгол дайшалхы хани барисаанай түүхэ угаа баян. Алдарта «Аврорын» буугай сууряанһаа, Агуухэ Октябриин социалис революциин гэгээн гэрэлэй нүлөө доро Монголдо илаһан арадай хубисхалһаа хоёр ороной арадуудай дайшалхы хани барисаан эшэ үндэһэтэй.

Хубисхалай жэлнүүдтэ совет, монгол арадууд бэе бэедээ аха дүүгэй туһаламжа үзүүлэн, орон нютагаа харийн эзэрхэг булимтарагшадһаа батаар хамгаалан сахижа байгаа. Хэнэйшье мэдэһээр, 1930-аад онһоо эхилээд, япон булимтарагшад Монголой Арадай Республикын, Советскэ Союзай хилэдэ һүйд ааша гаргажа эхилээ бэлэй. 1936—1939 онуудта Японой самурайнууд Монгол нютагта оло дахин добтолго хэһэн юм. 1939 оной зун Халхын гол дээрэ ехэ байлдаан болоһон байна. Японой булимтарагшад МНР-эй газар дайдада орожо, газарыень буляажа абаад, Монгол орониие гартаа оруулха һанаатай байгаа. Совет орондо эсэргүү үйлэ хэрэгүүдые Монголой газар дээрэһээ японецууд ябуулха зорилготой байгаа. Харин совет, монгол нэгэдэмэл арми самурайнуудта хатуу шанга сохилто үгэжэ, Халхын голдо гайхамшагта илалта туйлаа бэлэй. Тус илалта аха дүү арадуудай дайшалхы хани барисаанай һүр хүсые үшөө дахин гэршэлэн харуулба.

Агуухэ Илалтын 30 жэлэй ойн баярые бүхы совет арад баясхалантайгаар май һарада тэмдэглээ. Совет арадай агуухэ Илалтые бүхы дэлхэйн ажалшад, түрүү үзэлтэй хүнүүд, илангаяа аха дүү социалис оронуудай арадууд нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаа.

Совет арадай Эсэгэ оронуу хамгаалгын дайнай түрүүшын үдэрһөө Монголой ажалшад совет хүнүүдтэй хамта, Улаан Армитай хамта нэгэ жагсаалда бодон, һанал хүсэлөө нэгэдүүлэн, бүхы хүсэ шадалаа, арга боломжоёо хархис дайсадые бута сохихо хэрэгтэ элсүүлээ.

МНРП-гэй ЦК-гай болон Монголой правительствын тогтоолоор Советскэ Союзда туһаламжа үзүүлхэ Центральна Комисси байгуулагдаба. Тус комисси дайнай үедэ угаа ехэ ажал хэһэн юм. Комиссиин бүридэлдэ гүрэнэй ба олониитын ажал ябуулагшад, түрүү малшад, хүдэлмэришэд, алба хаагшад ороһон. Тус комиссиин гаргаһан дүнгэй ёһоор, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ совет сэрэгшэдтэ аха дүүгэй туһаламжа болгон, монгол арад 60 гаран миллион түхэригэй дулаан хубсаһа, дэгэл, гутал, эдихэ хоол, үнэтэ зөөри эльгээһэн гээшэ. Һүр жабхаланта совет морин сэрэгшэдтэ 60 мянган эрхим хүлэгүүдээ Монголой ажалшад бэлэг болгон баряа. Тэрэнһээ гадна 480 гаран мянган хүдэлмэриин болон сэрэгэй мори худалдаа наймаанай тоосоондо оруулан, дайнай үедэ монгол нүхэр Советскэ Союзда ябуулһан байха юм.

1942 оной эхеэр зарлагдаһан МНР-эй дээдэ Захирган болохо Бага хурал иимэ тогтоол баталан абаба: арад зоной һайн дурааараа үгэһэн, суглуулһан зөөреэр, мүнгөөр «Хубисхалша Монгол орон» гэһэн танкова бригада байгуулжа, Совет Армида бэлэглэхэ.

Тиигэжэ юрын монголшуудай бэлэглэһэн мүнгэ зөөреэр танкнууд захигдажа, «Хубисхалша Монгол орон» гэһэн танкова бригада байгуулагдаба.

Иимэ нэрэтэй танкова бригада эрэлхэг зоригтойгоор, шэн габьяатайгаар дайн байлдаанда хабаадажа, сууда гараһан бэлэй, дайнай улаан дүлэн соогуур урагшаа дабша дабшаһаар Берлин хото хүрэһэн түүхэтэй.

Монгол арад өөрынгөө суглуулһан мүнгэ зөөреэр самоледуудые захижа, «Монгол арад» гэжэ авиаэскадрили байгуулаад, Советскэ Союзай агаарай хүсэнүүдтэ 1943 ондо бэлэглэһэн юм. Танкова бригадын, авиационно эскадрилиин гаргашые Монголой арад зон өөртөө даажа абаһан байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай түрүүшын 20 һарын хугасаада Советскэ Союзда Монгол оронһоо найман эшэлон хубсаһа хунар, эдеэ хоол, үнэтэ бэлэгүүд эльгээгдэһэн байна. Эгээл түрүүшын эшэлон 1941 оной ноябриин эхеэр, Агуухэ Октябриин социалис революциин һайндэрые угтуулан фронт эльгээгдэһэн гээшэ.

1941 оной ноябрьда хамта дээрэ 1 миллион 800 мянга гаран түхэригэй (монгол мүнгөөр) бэлэг эльгээгдээ. Гадна монгол ажалшадһаа ороһон 587 мянган түхэриг Советскэ Союзай ороноо хамгаалгын жасада оруулагдаа юм.

1942 оной ноябрь һарада совет фронтдо МНР-һээ гурбадахи эшэлон бэлэг эльгээгдээ. Тус бэлэгэй үнэ сэнгынь 9 миллион гаран түхэригэй байгаа. Арад зоной суглуулһан бэлэгүүдые Улаан Армиин баатарлиг сэрэгшэдтэ хүндэтэйгөөр, аха дүүгэй оршон байдалда барихаар монголой олон делегацинууд баруун фронтдо зорижо ошоо бэлэй.

Дайнай үедэ Монголой Арадай Республикын ажахын. соёл болбосоролой бүхы һалбаринууд сэрэгэй байдалда оруулагдаа һэн. Гол зорилгонуудынь гэхэдэ, совет арадай агуухэ тэмсэлдэнь хүсэ шадалаараа туһалха, тиигэээд оронойнгоо аюулгүй байдалые хамгаалха зорилгонууд МНР-эй ажалшадай урда табяатай байгаа. Тэрэ үедэ эзэрхэг түримхэй политика ябуулдаг хархис Япон гүрэн Монголой зүүн хилын дэргэдэ ехэ хүсэтэй сэрэгүүдые асаранхай, сэрэгэй элдэб барилганууды хэжэ, СССР-тэ, Монгол орондо добтолон орохо гэжэ байгаа. Тиимэһээ МНР-эй засаг түрэ оронойнгоо аюулгүй байдалые хамгаалхын тула сэрэгшэдээ һайнаар һургаха, буу зэбсэгүүдые горитойгоор бэлэдхэхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулдаг һэн. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ Советскэ Союз аха дүү монгол арадта ехэ туһаламжа үзүүлһэн байна.

1945 оной май һарада гитлеровскэ Германи бута сохигдожо, агуухэ Илалга ерэһэн. Энхэ амгалан байдалда, Эб найрамдалда дуратай дэлхэйн арадууд тус Илалтые асарһан совет арадта, Совет Армида халуун баяр хүргэһэн, амжалта хүсэһэн гээшэ.

Гитлеровскэ фашизмын илагдабашье, япон булимтарагшад үшөө диилдээгүй, дайн байлдаагаа үргэлжэлүүлжэ байгаа. Алас-Дурна зүгтэ япон самурайнуудай табиһан гал түймэр унтараагүй байгаа. Тиимэһээ энэ гал түймэрые усадхаха, унтарааха, энэ зүгтэ энхэ тайбан, аюулгүй, амгалан байдал һэргээн бодхохо шухала зорилго гараад байгаа. Тэрээнһээ гадна, олон жэл соо СССР-тэ болон Монгол орондо заналта хэжэ, добтолгодо бэлэдхэжэ байһан хархис Японой аюулые бүри мүһэн усадхаха зорилго шиидхэхэ ёһотой байгаа.

Эдэ шалтагаануудһаа, гадна Ялтинска ба Потсдамска конференцинүүд дээрэ абаһан уялгануудаа бэелүүлэн, Советскэ Союз хадаа 1945 оной августын 9-дэ Япондо дайн соносхоһон юм. Августын 10-най үдэр Монголой Арадай Республика Япондо дайн соносхобо.

Монголой Арадай-хубисхалта армиин частьнууд Совет Армиин Забайкальска фронтын механизированно-морин сэрэгтэй хамта дайсанай урдаһаа добтолжо оробо. МНР-эй талаһаа морин дүрбэн дивизи, мотомеханизированна бронебригада, агаарай сэрэгэй хамталагдамал дивизи, танкова, артиллерийскэ полкнууд, хэлхеэ холбооной полк, тусхай морин сэрэгэй полкнууд ба бусад частьнууд Япондо эсэргүү сүлөөрэлгын дайнда хабаадаһан юм. Монголой сэрэгүүдые маршал Х. Чойбалсан, генерал-лейтенант Ю. Цеденбал, Ж. Лхагвасурэн командалжа ябаа. Забайкальска фронтые маршал Р. Я. Малиновский, тус фронтын механизированно-морин сэрэгэй бүлэгые генерал-полковник И. А. Плиев хүтэлбэрилһэн юм.

Совет-монгол механизированно-морин сэрэгэй үмэнэ иимэ зорилго табигдаа һэн: Забайкальска фронтын баруун талаар урагшаа дабшан, квантун армида шанга сохилто үгэхэ, тус армиие буу зэбсэгээр хангадаг баазаһаань таһалха, Пекин тээһээ Маньчжури (Манжа) руу япон сэрэгүүдые табихагүй. Долоон нуур ба Чуулалта хаалга шэглэн, элһэн губиие дабан, зуу мянга шахуу японой сэрэгтэй шанга байлдаануудые шэн зориг, эрэлхэг габьяа гарган хэһээр, августын 22-то Хитадай агуухэ хана гэдэг хаалгада совет, монгол механизированно-морин сэрэг хүрэжэ ерэбэ. Жэхэ хотын дэргэдэ 20 мянган япон-манжа сэрэг плендэ абтаһан байна. Жанчху гэжэ бэхилһэн хэрэм гурбан үдэрэй туршада абтаһан юм. Совет, монгол сэрэгшэд уһагүй, сүл губи газараар дүшэн градус халуунда дайсантай тэмсэһэн, зарим частьнууд хада дабаа махажа гараһан байна. Августын һүүл багта аадар бороо орожо, манай сэрэгшэдтэ хүндэ байдал тохёолдуулаа һэн. Ямаршье бэрхэшээлнүүдэй дайралдабашье, совет, монгол сэрэгшэд үдэр, һүнигүй дайн байлдаанда хабаадан, дайсанаа бута сохиһон гээшэ.

Совет, монгол механизированно-морин сэрэг августын 9-һөө августын 23 болотор бүхыдөө дайсанай 210 мянган солдат, офицернүүдые плендэ абаһан, олон буу зэбсэг, техникэ абаһан байгаа. Дайсанһаа буляан абаһан буу зэбсэг, техникые Хитадай арадай-сүлөөрэлгын армида бэлэг болгон манайхид үгэһэн юм. Совет, монгол механизированно-морин сэрэгшэд 180 мянган дүрбэлжэн километр талмайтай, 10 млн. хүн зонтой Догоодо Монголые, Жэхэ провинциие сүлөөлжэ, арад зондонь сүлөө асарһан байгаа. Японой хархис этэгээдүүдые, булимтарагшадые нэгэ һарын хугасаада Совет Арми, тэрээнтэй нэгэ жагсаалда ябаһан Монгол арми бута сохиһон байна.

Хархис Япониие дараха, дэлхэйн хоёрдохи дайнай гал дүлые унтарааха хэрэгтэ Советскэ Союз, Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд хубитаяа тон ехээр оруулаа юм. Баһал МНР өөрынгөө хубитые энэ хэрэгтэ оруулалсаһан байна. МНР-эй сэрэгшэд оронойнгоо аюулгүй байдалые хамгаалха нангин уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэн байна. Энэ Илалта асархын түлөө совет, монгол арадууд ехэ гаргаша хэһэн, эрэлхэг зоригтой олохон хүбүүдээ алдаһан гээшэ. Тиигэжэ хархис Япон илагдаһан, совет, монгол арадууд илаһан гээшэ. Тиигэжэ хоёр ороноймнай дайшалхы хани барисаан бүри батажаһан түүхэтэй.

Хархис Япониие илаһаар 30 жэлэй түүхэтэ ойн баярые тэмдэглэжэ байхадаа, манай оронуудай арадууд аюулгүй байдал, эб найрамдал дэлхэй дээрэ байгуулга шухалын шухала хэрэг гэжэ тоолоно, Хельсинкидэ болоһон зүблөөнэй дүнгүүдые үндэрөөр сэгнэнэ.

Мүнөө үедэ Монголой Арадай Республикада хархис Япониие илаһаар 30 жэлэй ойн баярые үргэнөөр тэмдэглэнэ.

Ш. ЧИМИТДОРЖИЕВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

Эхэнэрнүүдэй эхоорондын жэл

ЭРХЭ СҮЛӨӨГЭЙ ТҮЛӨӨ

...он доторхи политическэ ...номическа бодото байдалай вохилдуулан, эхэнэрэй эрхэ хамгаалхын тула Францийн Коммунис партиин ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Июнь һарын нэгэ үдэр эхэнэрнүүдэй делегацинуудай автобусууд Францийн ...департаментһаа Парижэй шадарай Сент-Уоян гэжэ ...рта ерэжэл байна. Талмай тэгэндэ микрофон. нохой үнгэтэй мантан томо ...табяатай. Предприятинуудай, районуудай түлөөлэгшэд урна руу эрилтэнүүдые хиина, удаань микрофоной дэргэдэ ерэнэ. Эрилтэнэг доро дүшэ мянган эхэнэй гар табиюулааб гээд ...Дени гэжэ департаментэй делегат эхэнэр мэдээсэнэ. Ургасаяа худалдаха арга дээрэһээ бэрхэшээлтэй ...на гээд, архи гаргадаг ...ной эхэнэр гомдоно. ...шадай ажахы ехэ үри ...дэ ороно, Эхэнэрнүүдтэ ...хо эрхэ байдал байгуулагагүй гэжэ банкда алба ...г эхэнэр хэлэнэ. Тэрэ го...нь 25 мянган хүн зондо ...дэй нэгэл ясли хүртэнэ, ...д тэндэ үхибүүе оруулха ...шэ бэрхэ, айхабтар үнэ. ...Наһатай болоһон хүнүүд дэлгүүрэй үлэгдэлөөр хоолоно, тиин гэһээ һаял суглууһан огородой эдеэн, алим жэмэс дээрэ керосин адхажа, нүхэн соо бульдозероор булана. Сэнгэйнь унахагүйн түлөө иимэ юумэн хэгдэнэ гэжэ Марсель хотын пенсионер эхэнэр хэлэнэ.

Франци гээшэмнай буржуазна эрхэ сүлөөгэй орон гэжэ суутай юм. Үхибүүгээ садатарнь эдеэлүүлжэ шадахагүй эхэнэрэй зосоо ямар байлтайб? Иимэ орондо ямар эрхэ сүлөө тухай хэлэлтэйб гээд Венисьё гэдэг газарай делегат эхэнэр асуудал табина.

Хүдэлмэриин недели богони болгогдожо байна, хүдэлмэригүйшүүл олошорно. Ажалша хүнэй үглөөдэрынь бүришье бэрхэшээлтэй боложо байна гэхэ мэтээр һанаагаа зобожо байһанаа бултадаа мэдүүлнэ.

Урна руу табигдаһан эрилтэнүүд правительствада дамжуулагдаха харюусалгатай, политическэ удха шанартай гэжэ тоологдохо юм гээд коммунистнууд - сенаторнууд тэдэниие найдуулһан байна.

Францийн Коммунис партиин генеральна секретарь Жорж Марше митинг дээрэ үгэ хэлээ. Капиталис общество эрэшүүл эхэнэрнүүд хоёрой хоорондо бэшэ, харин дарлагшад дарлуулагшад хоёрой хоорондо эблэршэгүй зүрилдөөн болодог гэжэ хэлэбэ. Тиимэһээ социальна сүлөөрэлгынгөө түлөө эрэшүүл эхэнэрнүүдтэй хамта тэмсэл ябуулха зэргэтэй. Ангиин тэмсэлдэ улам олон эхэнэр зон хабаадаха бүрээ тэдэнэр өөһэдынгөө эрилтэ бэелүүлжэ шадаха байна.

Гадаадын аха дүү партинуудай, демократическа организацинуудай түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо Валентина Николаева-Терешкова энэ митингдэ хабаадалсаһан байна. Францийн арба мянган эхэнэр В. Николаева-Терешковае халуунаар угтаа. СССР-эй эхэнэр зоной байдал тухайда, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ арадуудай илалта туйлаха хэрэгтэнь туһалдаг һаналаа нэгэдэхэ хэрэгтэ Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ хөөрэжэ үгөө. Европо түбидэ аюулгүй байдал, эб найрамдал хангаха, тэмсэлдэ ажалшадай һаналаа нэгэдэхэ хэрэгтэ Францийн эхэнэрнүүд ехэ туһа нэмэри оруулна.

Н. КУЗНЕЦОВ,
АПН-эй корр.

Париж.

ВОЛГОГРАДСКО ОБЛАСТЬ. Дарвинай заповеднигэй байгуулагдаһаар 30 жэлэй ой гүйсэбэ. Тэрэ Рыбинска водохранилищиин баруун эрьедэ зуу мянга гаран гектар газар эзэлдэг.

Заповеднигтэ һойрой фермэ байгуулагдаһан. Һойрнуудые гэрэй эрхэ байдалда тэжээхэ гэһэн зорилготойгоор эрдэмтэд хүдэлжэ, ойн шубууе вольернүүдтэ бариһан, үндэгэ дарууулһан байна. Питомнигто дэгжэһэн дальбараанууд ямаршьегүй ехэ боложо, дахинаа дальбараануудые гаргаба. Эндэһээ һойрнуудаар үсөөн ой руу шубууд эльгээгдэнэ.

Калининска гүрэнэй университедэй студентка Наталья Бельская (зураг дээрэ) һойрнуудые гэрэй эрхэ байдалда тэжээхэ асуудалаар дипломно хүдэлмэреэ бэшэнэ.

ДҮЛЭТЭ ЖЭНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

СОВЕТ ЗАСАГАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭГШЭД

Нижнеангарск, 1921 оной ...брь...

...халтай бордоһон шэдэнэ... Нараншье хадын саагуур ...хо тээшээ, бүришье һаа ...рнэ. һууринай захада сэн ...болошоһон моритой зон хабаба. Даараһан, бээрэһэн ...эр һүхиржэ байжа морин ташуурдана. Нохойнууд хусалдана, нэгэтэ бэшэ ...дуудай добтолхые бэеэ ...һэн һууринайхид сонхо ...хойгоо хаб-яб түргэн хаа... Тосхондо Донскойн банда ...хо ерээ. Тэдэнэрэй олонхинь урдань сагаантанай армиин офицернууд, хамтадаа ... хүн буу шуунуудтай ...ин соогуур таража, дээрэмээ эхилбэ. Сибириин ... ба таһаранги тосхонуудта добтэрэн орожо байһан бүхы энэ юумэндэ огто дурагүй, ...һон нойтон, һахал һамбайгаар дарагдашаһан, хүн зониие ...н хараагүй бандидууд хара ...тай хэрэгүүдээ хэдэг байһан.

Нижнеангарск, Тыя, Горемыки тосхонуудай гол харгыдаһаа холошье һаань, үнэн ...рөө совет шэнэ байдал өөр ...айгаа мэдүүлжэ, хүн зониие баясуулдагшье, һүрдөөгшье һэн. Тэрэ үедэ Нижнеангарскда Эрхүүгэй эдеэ хоолой комитедтэ хабаатай бэлэдхэлэй зургаан нээгдээ бэлэй. Тус бэлэдхэлэй зургаанай эрхилэгшээр эдэбхитэй, зоригтой И. К. Козлов томилогдоһон юм.

Тиихэ үедэ залуу совет республика граждан дайнай һүүлээр хатуу шанга бэрхэшээлтэй үе сагта оршожо байгаа. Хүн зониие эдеэ хоолоор хангаха хэрэг хүшэр хүндэ болоод байба. Олон газарта ган гасуур боложо, тарян ургаагүй. Хүн зониие, Улаан Армиие хоолдуулха хэрэгтэй байгаа. Эдеэ хоолой асуудал яаралтайгаар шиидхэхэ хэрэгтэй байһан юм.

Нютаг нютагуудта коммунистнуудай ячейкэнүүдые байгуулхаһаа гадна, эдеэ хоолой комитедүүдые, бэлэдхэлэй зургаануудые бии болгоһон юм. Эдэнэр Совет гүрэнэй эдеэ хоолой хараа шугам бэелүүлдэг байба. 1921 онһоо хойшо эдеэ хоолой зүйл суглуулдаг хэмжээн болюулагдажа, эдеэ хоолой налог (продналог) бии болгогдоо һэн.

Эгээл энэ ушар баяшуул таряашадай дура гутаагаа, хоро шарыень бусалгаа, тиигэжэ тэдэниие бандидуудтай үгэсхэ, хамтарха замда оруулһан юм.

Нижнеангарск һууриндашье бандидууд добтолһон юм. Энээн тухай эндэхи бэлэдхэлэй зургаанай эрхилэгшын туһалагша Петр Шармелиин бэшэлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«1921 оной декабриин 11-дэ сагаантанай үлэгдэл бандидууд Нижнеангарскда добтолго хээ. Тэдэнэр Ленэһээ ерэһэн байна. Зуурандаа. Тыедэ 6 коммунист ба 3 эхэнэрые алаа. Баһа энэ үедэ отрядайнь нэгэ хуби Горемыки ошожо, 2 коммунистые үгы хээ. Удаань эдэнэр Нижнеангарскын волостной гүйсэдкомой түрүүлэгшые хюдаад, бэлэдхэлэй зургаанай түрүүлэгшэ И. К. Козловые дуудахадань, тэрэ граната хаяжа, тэндэ баригдаад байһан хүнүүд сонхоор, үүдээр тэрьелээ. Сонхоор лэ тэрьедэгшэд амиды үлэһэн байна, харин бэшэниинь тэрьелжэ шадангүй бандидуудай хара һабарта ороо һэн. Эндэ бэлэдхэлэй зургаанай хүдэлмэрилэгшэдэй дундаһаа: И. К. Козлов, П. Ф. Уфимцев, Ф. Рыков В. Пустовалов, М. Т. Атаманов, Е. Баранчук, И. Иванов гэгшэд алуулаа. Эдэнэй һүүлшын гурбан Атамановай гэр соо шатаагдаһан байна. Бэшээшэ Г. Торчилин бидэ хоёр Дагари тосхон тэрьедэжэ шадаһан байнабди. Алууршадай гарһаа нүгшэһэн нүхэдэймнай гэр бүлые, байра байдалые һандаргаһан, эмдэһэн юм. Губерниин загаһанай магазин болон бэшэшье худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд дууһан шахуу тоногдоһон байна. Тэдэнэр буляаһан зөөриеэ 60 тэргээр шэрэжэ гараа һэн... Нижнеангарскһаа Витим тээшэ арилаа. Тэдэнэй хойноһоо 100 хүнһөө бүридэһэн бүлэг Баргажанһаа эльгээгдээ һэн. Тэрэ бүлэг бандидуудые бута һамна сохёо ёһотой».

Тэрэ үедэ 5-дахи армиин ба Зүүн Сибириин сэрэгэй округой частьнуудай командалагша суута К. П. Уборевич армиин частьнуудта гаргаһан захиралта соогоо 1922 оной февралиин 20-до иигэжэ бэшэһэн байна.

«120 хүнһөө бэридэһэн Донскойн банда Витимэй зүүн һалаа, Муя голой эхин шадарые эзэлэнхэй... Бодайбогой талаһаа ЧОН-ой сэрэг тэдэнтэй тэмсэнэ.

Тус бандые үгы хэхын тулада иигэжэ захирнаб:

35-дахи дивизиин начальник энэ мэдээ абан сасуу, Муя голой эхин тээшэ Донскойн алууршадые бута сохихо сэрэг эльгээхэ ёһотой».

1922 ондо эдэ алууршад Арадай Революционно армиин тусхай частьнуудай болон эндэхи нютагай зоной хамтын хүсөөр дууһан үгы хэгдэһэн байна.

РКП (б)-гэй Эрхүүгэй губкомой орган «Коммунист» журнал 1923 оной март һарада иигэжэ бэшээ һэн:

«Тарлашадай совет засаг баримталжа эхилһэнһээ хойшо бандидуудай бии болохо, байха арга һалаба. Һүүлэй үедэ бандинууд огто орогүй үгы болоо. Мүн банднуудай үлэгдэлнүүдые усадхахын тулада эмхидхэлэй болон бэшэшье хүдэлмэри үнгэргэгдэһэн байна. Бандидуудай зариманиинь бэеэ тушааһан, нүгөөдүүлынь баригдаһан гү, али хюдагдаһан».

Иигэжэ манай ахамад үетэнэй, эхэ эсэгэнэрэймнай ами бэеэ үгэһэн, тэмсэһэн хэрэг һалбаран мүндэлэнхэй. Нижнеангарскда ами наһаяа гамнангүй дайсантай тэмсэгшэдэй дурасхаалда хэтын хэтэдэ нангин хүшөө БАМ-ай барилгашад, залуушуул эршэ хүсэтэй ажалаараа бодхоожо байнхай.

Л. УСОЛЬЦЕВА.
Эрхүүгэй өбластиин Гүрэнэй архивай научна хүдэлмэрилэгшэ.

ОДЕССЭ. «Капитан Вислобоков» теплоходой борт дээрэһээ долгиндо сохигдожо унаһан Валерий Косяк дүрбэн часай туршада далай соо, акулануудай дунда байха баатай болоһон байгаа.

Совет моряк эрэлхэг зоригтой, тэсэмгэй бэрхэ байһанайнгаа ашаар лэ теплоходой ерэтэр акулануудай дунда байжа шадаһан, амиды мэндэ абарагдаһан байгаа.

Одессэдээ бусажа ерэһэнэйнгээ һүүлээр Валерий Совет Украинын 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ судна заһабарилгын заводто ажалладаг болоо. Валерий СССР-эй загаһанай ажахын министерствын Одессын морёходно училищида шалгалта барижа, курсант болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Валерий Косяк (баруун гарһаа хоёрдохи) мореходно училищиин курсантнуудай дунда.

ТАСС-ай фотохронико.

ШЭНЭ ЗАКАЗНИК

Агнуури-олзоборилхын, ан гүрөөл, шубуу шонхор хамгаалхын, тэдэнэй тоо толгойе олошоруулхын, мүн модо отолхо, хээрэ ургадаг жэмэс болон эм домдо ородог ургамал хамгаалхын тулада Ахын аймагай газар дээрэ «Шумакский» гэжэ нэрэтэй гүрэнэй шэнэ заказнигай комплекс эмхидхэхэ гээд Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй hаяхан баталан абаhан тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Хойто захаараа — Хойто голой адагhаа эхилээд, Кита горхые hубшан. Ехэ голой адаг хүрэтэр, зүүн талань — Ехэ голой адагhаа Шумак горхоной эрьеэр Түнхэнэй аймагай хилэ хүрэтэр, баруун захаараа — Хойто голой адагhаа Кита горхоной баруун hалаагаар Шумак горхон хүрөөд, Түнхэнэй аймагтахи Ямаан гол хүрэтэр, урда захаараа — Түнхэнэй, Ахын аймагуудай ниилэhэн хилэ хүрэтэр эзэмжыhэн 30 мянган гектар талмайтай үргэн нэлэнхы дайдада 5 жэлэй туршада агнуури хэлгэ, аршаан булагуудта ошолго хоригдобо.

Шубуудай уурхай hандаргаха, ангай нүхэ урбуулха, хурын наададаг газарта модо отолхо гэхэ мэтэ түхэрөөн жэлэй туршада сүм хоригдоhон байна. Тэрэшэлэн нохойнуудые дахуулжа гү, али занга, буу болон агнууриин бэшэшье зэр зэбсэг абажа, заказнигай газар дээгүүр ябаха ушар огтолон хоригдоо.

Агнуури хинан сахидаг аймагай албанай зүбшөөлөөр аяшалагшад, экскурсантнууд болон бусад хүнүүдтэ заказнигай газар дээгүүр ябахадань болохо. Энээнhээ гадна аршаан булагта амарха дуратайшуулда врачай зүбшөөлөөр иишэ ерэжэ байхадань болоно.

Шэнээр эмхидхэгдэхэ заказнигай газар дээрэ тэмдэгүүдые табихадань, тэрэнэй хилэ тодоруулхадань, заказнигта хүдэлхэ хүнүүдые олохо хэрэгтэ республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи агнуури-олзоборилгын управлени, Буряадай АССР-эй Ой модоной ажахын министерство али болохо туhаламжа үзүүлжэ байха ёhотой гээд тус тогтоол дотор хэлэгдэнэ.

МОСКОВСКО ОБЛАСТЬ. Эндэхи Лобня хотодо 800-дахи сад-яслнин ашаглалгада үгтэhэнhөө хойшо хоёр жэл үнгэрбэ. «Алтан загаhахан» гэжэ нэрэтэй энэ сад-ясли багашуулай дура татанхай. Унтаха, эдеэлхэ газарынь тааруу зохид юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ хэмэл гол үхибүүдэй наадаха дуратай газарынь болоно. Эндэhээ холын тамаралгада гаража болоно.

ТАСС-ай фотохронико.

ФЕНОЛОГОЙ ТЭМДЭГЛЭЛhЭЭ
ХОЖО

Өөлжэ hара үнгэржэ, Хожо hара эхилбэ. Зунай эхин Хүүг (июнь) hарада хамаг ургамалнууд халуун наранай элшэ доро бушаганан ургадаг. Зунай дунда hарада ургамалнуудай ногоон набшаhад эдеэшэжэ, шэмэ шүүhэтэй боложо байhан органическа бодосууд (жир, крахмал, белок) ургамалай бүхы бэедэнь (эшэ, үндэhэн, үрэдэнь) нэбшэн хуряагдана. Иимэ баян бодосуудтай ногоо эдиhэн адуу малшье өөхэ хуряадаг. Тиимэhээ зунай тэн hарые өөхэ хуряаха Өөлжэ hара гэжэ нэрлэhэн.

Зунай hүүлшын hарые Хожо (август) гэжэ нэрлэдэг. Энэ hарада илааhа, батаганаан, hоно гэхэ мэтэ шумуулнууд олошордог, тэдэнhээ тэсэжэ ядаhан үнеэд hүеэ татажа, хожорхоо hанадаг. Үнеэнэй хожорхоhоо боложо, энэ hарые Хожо hара гэдэг.

Хожо hарада (августда) сэлмэг, дулаан байдаг. Гэбэшье энэ hарада бүрхэг байжа, бороо хура ехээр ородог. Зарим жэлдэ энэ hарада гандуу халуун байдаг. Тиимэ халуун гандуу уларил 1955 оной ба 1971 оной Хожо hарануудта үзэгдэhэн байна.

Заримдаа hарын тэн багаар хада уулануудта саhан орожорхидог. Мүн энэ үеэр хюруушье унажархихоо hаатахагүй. Хожо hарада дундаа зэргээр 47-hоо 100 милиметр хура бороо ородог.

hарын түрүүшын хахадта республикын олонхи нютагуудта зунай шэнжэ үшөөл зангаараа, үнгын сэсэг hалбарhаар, үбhэ ногоон ургаhаар байха.

Зарим ургамал Хожо hарада хэнзэлэн сэсэглэдэг. «Зунай барагдажа байhан Хожодо хабар сэсэглэдэг ургамал сэсэглээ hаа, ута, дулаан намар болохо» — гэhэн арадай ажаглалта бии юм. Хожо hарын түрүүшын хахадта жэмэс жэгдээрээ эдеэшэжэ, шэмэтэй болодог. Энэ hарын hүүлээр алирhан, hамар мүн баhа эдеэшэнэ. hарын эхеэр элдэб hархяаг бултайна.

Хожо hарын түрүүшын арбан хоногой hүүлээр ороохото ургамалнуудай эдеэн hуужа, тэрээнние хуряажа эхилдэг. Хартаабха, капусташье дэлгэрнэ. Тэрэшэлэн үгэрсэ, помидор болбосорно. Сэсэрлиг саадууд соогуур hайхан сэсэгүүд hалбаран, толотомо hайханаар үнгэ буляалдан hагсайлдаха.

Үдэ жэгүүртэ шубууд үрэ дэгдээхэйгээ дэгжээн, өөдэ уруугаа ниидэхэ. Хойто зүгhөө суусагаалжанай hүрэг олоороо ерэжэ үзэгдэхэ. Тиихэдэ манай эндэ зуhадаг хүхы, гуйбаанга, гургалдай мэтын шубууд харагдахаяа болихо. Хараасгай, нугаhанай дальбараанууд ниидэн, дулаан орон руугаа шэглэхэ тээшээ болохо.

Ой модон соогуур хура, хүдүү болон бусад шубууд hамар, жэмэс мэтээр хоол хэхэ. Боро гүрөөhэнэй барисаа отон эхилдэг. Бэс бэеэ эрьюусэлдэн буухиралдадаг.

Байгал шадар Хожодо Өөлжэ hарадал адли дулаан байдаг. Зунай үедэ Байгалай уhан ехэ гүнзэгыдэ хүрэтэр дулаасуулагдажа, халуунаар амилжа, дулаан байдаг шуу.

hарын hүүлээр хүйтэрэд гэжэ, hүниндөө хюруушье унажа магад. Таряа хуряалга түлэг байха. Үбhэнэй хүдэлмэри түгэсхэхэ. hархяаг, жэмэс, огородой эдеэ түүлгэ, хуряалгын халуун хаhа орохо.

С. СКОЛЬЖИКОВА,
СССР-эй Географическа бүлгэмэй бодото гэшүүн.

ХИЛЫН СААНАhАА
Телефон, телеграф, радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

КПСС-эй Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгинай ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй Премьер-Министрэй орлогшо, ДРВ-гэй Госпланай түрүүлэгшэ Ле Тхань Нгитэй августын 25-да Кремль соо уулзажа хөөрэлдэhэн тухайнь гадаадын хэблэл мэдээсэнэ. Хани барисаанай, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ удаадахи түсэбтэ табан жэлдэ совет-вьетнамай экономическа харилсаае хүгжөөхэ, ДРВ-гэй экономико hэргээхэ, социализмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулха, Советскэ Союзай ба ДРВ-гэй хоорондохи аха дүү ёhоной хани харилсаае саашадань бэхижүүлхэ тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэhэн байна.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй дүнгүүдтэ зорюулагдаhан статьянуудые, шэнжэлэлнүүдые гадаадын хэблэлэй олон органууд толилжо үргэлжэлhөөр. Европо түбиин оронуудай экономическа, научно-техническэ харилсаае хүгжөөлгэдэ Хельсинкидэ болоhон хуралдаан ехэ туhа хүргэхэ байна гээд «Жиче Варшавы» газетэ тэмдэглэнэ. Тодорхойлон хэлэхэдэ, зүблөөндэ хабаадагшадай баталан абаhан түгэсхэхы акт худалдаа наймаанай гол шухала асуудалнуудые, мүн хэдэн жэл соо гуримшуулагдаагүй байhан валютно-финансын асуудалнуудые шиидхэхэ арга олгохо юм гээд этигэн найдажа байhанаа газетэ мэдүүлнэ.

«Маоизм хадаа дэлхэйн хархис хүсэнүүдэй союзник болоно» гэhэн статья СЕПГ-гэй ЦК-гай орган — «Нойес Дойчланд» газетэ толилбо. Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй эб найрамдалда зүрюу харша политическэ ябуулганууд социалис оронуудта улам эсэргүүгээр табигдана гэжэ статья соо хэлэгдэнэ. Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд империализмын эгээл хархис хүсэнүүдтэй нэгэдэжэ, Советскэ Союзда ба социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудта зүрюу харша ябуулганууды хэнэ.

Португалидахи байдал гадаадын газетэнүүдэй гол анхаралда байhаар. Энэ ороной байдал айхабтар хүшэр бэрхэшээлтэй байhаар гээд дэлхэйн хэблэл тэмдэглэнэ. Демократическа бүхы эмхинүүдэй, тэрэ тоодо сэрэгэй эмхинүүдэй хүсэлэл оролдолгоёо нэгэдүүлжэ, революциин туйлалтануудые хамгаалхыень Португалиин Коммунис парти түрүү үзэлтэй хүсэнүүдые уряална.

(ТАСС).

КАНБЕРРЭ

ТИМОРТОХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Арал дээрэхи байдал айхабтар хүшэр бэрхэшээлтэй боложо байна гэжэ Португалиин Тиморын губернатор Л. Пьериш Португалиин правительствада эльгээhэн телеграмма соогоо тэмдэглэнэ. Мүнөө үедэ Тиморой бэеэ дааhан байдалай түлөө тэмсэдэг революционно фронтын (ФРЕТИЛИМ), Тиморой демократическа союз гэдэг партиин (УДТ) зэбсэгтэ отрядуудай хоорондо шанга тулалдаан боложо байна. Гранатануудай, минэнүүдэй тэhэрэлгэhээ Дилидэхи байшан гэрнүүдэй хахадынь hандаргагдаа. ФРЕТИЛИМ-эй түлөөлэгшэд хотын ехэнхи хубиие мэдэлдээ абаад байнхай. Хэдэ хэдэн кварталнууд УДТ-гэй мэдэлдэ байhаар. Олон мянган зугадан тэрьедэгшэдэй сугларhан Тиморой гаванние Португалиин сэрэгүүд хиналтадаа байлгана.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Португалиин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Оливейра Руйву ООН-ой Генеральна секретарьта бэшэг эльгээгээ. Байгша оной августын 10-hаа хойшо Тимортохи политическэ байдал хүшэр хүндэ болоо гээд тэрэ тэмдэглэнэ. Тиморто болоhон зэбсэгтэ хёмороо зүришэлдөөнүүд Португалиин хүн зоной hанааень зобооно.

ДЖАКАРТА. (ТАСС). Португалиин Тимортохи байдалай хүшэр бэрхэшээлтэй болоhонтой дашарамдуулан, Индонезиин правительствын түлөөлэгшэ мэдүүлгэ хэhэн байна. Дэлхэйн энэ районой оронуудай үгээ ойлголсоhон ябуулгануудта үндэhэлэн мүн колониуудые болюулха талаар ООН-ой комитедэй шиидхэбэринүүдтэй тааралдуулан, эндэхи байдалые гуримшуулхын түлөө Индонези тэмсэнэ гэжэ тэрэ хэлэбэ.

БЕРН

НЭГЭДЭХЫЕ УРЯАЛНА

ТАСС

Монополинуудай ба банкнуудай засаг захиргаае хизаарлаха, монополис ехэ ехэ предприятинуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха, ехэ капиталай олзо доход олоhонойнь түлөө налог татабари ашаха гэhэн уряа лозунгнууд доро Швейцариин Ажалай парти 1975 оной октябриин hүүл багта үнгэргэгдэхэеэ байhан ороной парламентын hунгалтада үргэнөөр бэлэдхэл хэжэ байна.

Ажабайдалаа hайжаруулхын түлөө, ажаллаха арга боломжыень дээшэлүүлхын түлөө, хүдэлмэригүйдэлгые усадхан зайсуулхын түлөө тэмсэлдэ нэгэдэн жагсахыень Швейцариин коммунистнууд хүдэлмэришэн ангине, ороной бүхы ажалшадые уряалба. Юумэнэй үнэ сэн, олзо доход, гэр байрын түлөө түлбэри, мүнгэ hомололго гэхэ мэтые наринаар хинан шалгаха эрилтэ табина.

Монополинуудта эсэргүүсэн тэмсэдэг хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэмэл фронт эмхидхэн байгуулхые партиин Центральна Комитет кантональна эмхинүүдтэ дурадхаhан байна гээд ШПТ-гэй ЦК-гай секретарь Х. Хофер мэдүүлээ.

Болохоёо байгаа hунгалтын үедэ кандидадуудай хамтын списогүүдые табихыень ШПТ-гэй Базель, Женевэ, Во хотодохи кантональна эмхинүүд социал-демокрадуудта дурадхаа гэжэ Х. Хофер тэмдэглэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

АФРИКЫН АРАДУУД ДЭМЖЭНЭ

ТАСС

Колониальна ба гадаадын дарлалта мүлжэлгэ доро байдаг Африкын арадуудые, оронуудые сүлөөлжэ, бэеэ дааhан байдал олгохо тухай декларациин үндэhэн гуримуудые бүрин бэелүүлхыень колони усадхан зайсуулха талаар ООН-ой комитет уряалба. Шэнэдхэн байгуулгын программануудые бэелүүлхэдэнь Африкын арадуудта туhаламжа, дэмжэлгэ үзүүлхэ шухала гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Афганистанай, Болгариин, Индиин, Танзаниин, Чехословакиин ба бусад оронуудай үүсхэлээр абтаhан тогтоол ООН-ой Генеральна Ассамблейдэ эльгээгдээ. Колониальна газар дайда дээрэ ажаhуудаг арадуудта, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдтэ моральна ба материальна туhаламжа үзүүлхэ шухала.

Сүлөөтэ ба бэеэ дааhан байдалтай болохын түлөө колониальна арадууд тэмсэхэ ёhотой гэжэ Генеральна Ассамблей ба ООН-ой бусад зургаанууд мэдэрhэн байна.

Африка түбидэхи колониальна газар нютагуудта, эдэнэй национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдтэ Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин үзүүлдэг туhаламжые, дэмжэлгые үргэдхэхэ шухала.

ДЕЛИ

Экономическа программа бэелүүлэгдэнэ

ТАСС

Индиин правительствын июлиин 1-дэ соносхоhон экономическа программа бодото дээрээ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Энэнь промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриие гуримшуулха, Индиин үргэн ниитэ арад зоной аша туhые хангаха гэhэн гол зорилготой юм.

Ороной хэдэ хэдэн штадуудай хуули гаргадаг суглаанууд таряашадай үри шэриие юридическэ гуримаар болюулжа, энээнэйнгээ түлөө хүдэлхыень хориhон байна. Ороной хэдэн штадуудта ехэ ехэ помещигүүдhээ үлүү гараhан газарыень абажа, газаргүй таряашадта, хүдөө ажахын хүдэлмэришэдтэ хубаажа үгэнэ.

Индиин правительствын дэргэдэхи информациин ба хэблэлэй бюрогой түлөөлэгшын ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэhэнэй ёhоор, шэнэ программын үндэhөөр Хариана штадай правительство август hарын тэн багта Ассамда 59 мянган акр (нэгэ акр 0,4 гектартай адли) газар 10 мянга гаран таряашанай бүлэ абаhан байна.

Мүнгэнэй үнын уналгые, юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгые зогсоохо гэhэн ябуулганууд орон дотор хэгдэнэ.

ЛИССАБОН

Байдалынь хүшэр бэрхэшээлтэй

ТАСС

Португалиин политическэ байдал урдынхяараа хүшэр бэрхэшээлтэй байhаар. Португалиин президент Кошта Гомешэй мэдээсэлые АНИ агентство августын 24-нэй үдэшэ дэлгэрүүлэн тараагаа. Президентын канцеляриин энэ үглөөгүүр дамжуулhан тусхай коммюнике тэрэ болюулба. Революционно Соведые шэнэдхэн хубилгаха тухай энэ коммюнике дотор мэдээсэгдэхэдээ, Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй ассамблейн үүргые тэмдэглэhэн байгаа. Васку Гонсалвиш түрүүтэй Саг зуурын табадахи правительствын засагаа бариха тухайнь энээн дотор баталагдаа.

Президентын энэ шиидхэбэри тушаа ойлгууламжын баримтанууд үгы. Гэбэшье энэнь Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөн доторхи хэлбэрилнүүдэй хоорондо тэмсэлэй үргэлжэлжэ байhан тухай элирхэйлэн гэршэлнэ гээд нютагай адаглагшад багсаамжална.

Августын 24-дэ Португалиин түбэй районуудаар контрреволюционернүүдэй шэнэ харата ябуулганууд хэгдэhэн байгаа.

Дулаан сагай уларилые hамбаашалан, контрреволюционернүүд, хархис этэгээдүүд ой модо шатааха эхилhэн байха юм. Лиссабон шадархи районуудаар түймэр тараба.

Компартиин Эворто эмхидхэhэн митинг дээрэ ПКП-гэй Генеральна секретарь Алваро Куньял үгэ хэлэхэдээ, демократическа эрхэ сүлөөгөө хамгаалхые Португалиин арад эрид шиидэнхэй гэжэ мэдүүлээ. Фашис ёhо гуримые hэргээлгэхэгүйбди.

Хархис хүсэнүүдэй, контрреволюциин харата муухай ябуулганууда шанга сохилто үгэхын тула, гүрэнэй урбалта хүүлүүлхэгүйн тула революционно хүсэнүүдэй нэгэдэл бэхижүүлхые А. Куньял уряалба.

Португалиин политическэ байдал заhаруулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэбди.

ТОКИО

БАНГЛАДЕШТЭХИ БАЙДАЛ

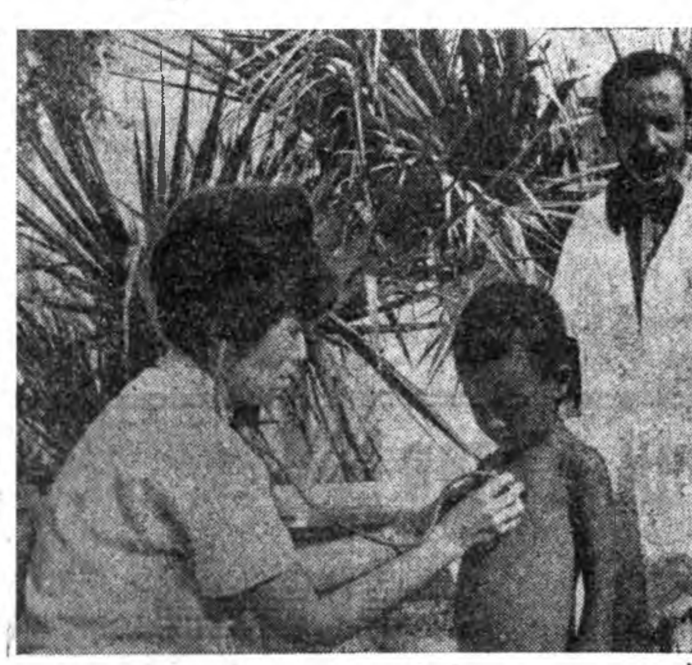
ТАСС

Бангладешэй радиогой мэдээсэhэнэй ёhоор, армиин дээдэ тушаалтадай дунда hэлгэлтэнүүд боложо байна. Генерал-майор З. Рахман, бригадна генерал Х. М. Иршад Бангладешэй армиин штабай начальнигай, начальнигай орлогшын тушаалнуудта томилогдоо. Сүлөөрэлгын армиин ахамад командалагша байhан генерал М. А. Г. Османи обороные асуудалнуудаар президентын советник болобо.

Бангладешэй президент Кхандакер Муштак Акмед «Шонгбад», «Иттифак» газетэнүүдые урдын эзэдтэ бусаажа үгэхые захираа. Эздынь Муджибур Рахманай правительствада эсэргүү ябуулганууды хэдэг байгаа.

Даккада, Читтагонгдо, ороной бусад ехэ ехэ хотогородуудтахи байдал хэмдээ орожо байна. Бангладешэй бүхы газар дээрэ комендантска час болюулагдаа.

ДЕЛИ. (ТАСС). Бангладештэй хилээ хаахыень Индиин правительство оронойнгоо зүүн штадуудай засагаархидта захиралта үгөө гээд Баруун Бенгали гэдэг штадай правительствын түлөөлэгшэ августын 25-да мэдээсэhэн байна. «Хуули бусаар Индиин хилэ гагалалгые зайсуулхын тула иимэ алхам хэгдээ», — гэжэ тэрэ элирхэйлбэ.

СОМАЛИН ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА. Сомалин арад 1960 ондо бэеэ дааhан байдалтай болоод, шэнэ байдал байгуулжа байнхай. Энэ үе соо орон политикын, экономикын, гэгээрэлэй ба соёлой асуудалнуудаар ехэ амжалта туйлаа.

СССР ба бусад социалис гүрэнүүдтэй харилсаа холбоогоо hайжаруулhанай ашаар ороной экономико хүгжэhэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Казахстанhаа ошоhон совет врач Д. Елешева Могадишо хотодохи «Эль-Габ» гэжэ амбулаториин хүүгэдэй отделенидэ үхибүүдэй элүүр энхые үзэжэ байна. Бүлэг совет мэргэжэлтэд Сомалин хүн зоной элүүр энхые сахижа байдаг. Национальна медицинскэ кадрнуудые бэлдэлгэдэ эдэнэр ехэ туhа хүргэдэг.

ТАСС-ай фотохронико.

Футбол
ЭРХИМЛЭГШЭДЭЭ ХҮСЭЖЭ ЭХИЛБЭ

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг футболистнуудай дунда ээлжээтэ уулзалга августын 23-да үнгэргэгдэhэн байна. Энэ үдэр зонын 16 командын футболистнууд Казахстанай, Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй зонын стадионууд дээрэ наадаба. Мүрысөөнэй дүн хаража үзэхэдэ, түрүү hуури эзэлээд ябаhан Благовещенскын «Амур» команда эдэнэртэ айлшаар ерэhэн Хабаровскын футболистнуудые 1:0 тоотойгоор шүүгээд, мүрысөөнэй таблицадахи байдалаа улам hайжарууба.

Казахстанай футболистнуудай дундаhаа Джамбулай «Химик», Кзыл-Ордагай «Орбита», Целиноградай «Целинник» команданууд хэдэн уулзалга өөhэд өөhэдынгөө стадионууд дээрэ үнгэргэжэ захалhан байгаа. Тиихэдээ ерэhэн командануудые шүүгээд гарахадаа, мүрысөөнэй таблицада байдалаа hайжаруулжа эхилhэн юм. Жэшээнь, «Химик», «Орбита», команданууд «Трактор», «Спартак» командануудай футболистнуудтай наадахадаа, уулзалгаяа 1:1 тоотойгоор дүүргэжэ, нэжээд очко өөhэд өөhэдтөө бэшүүлhэн, мүрысөөнэй таблицада байдалаа hайжаруулжа байна. Мүн «Целинник» командын футболистнууд «Восток» командые аяар 5:1 тоотойгоор шүүгээд табихадаа, мүрысөөнэй таблицада урагшаа дабшаба. Тиин мүнөө гурбан командын футболистнууд тус тустаа аб адлихан — 24-өөд очкотой болобо. Эндэ сохижо оруулhан бүмбэгынгөө тоогоор «Орбита» команда булюу байжа, «Сэлэнгэ», «Целинник» командануудай урдань оробо. Энэ үдэр манай «Сэлэнгэ» командын футболистнууд Томскын «Торпедо» командын стадион дээрэ наадахадаа, талмайн эзэдтэ 1:0 тоотойгоор шүүгдэшоо.

Новосибирскын «Чкаловец», Красноярскын «Автомобилист» команданууд өөhэд өөhэдынгөө стадионууд дээрэ ээлжээтэ уулзалгануудаа үнгэргэхэдөө, баhал эрхим дүн харуулба. Эдэнэр Шэтын «Локомотив», Эрхүүгэй «Авиатор» командануудые 2:0, 5:0 тоотойгоор илаhан байха юм. Тиигэжэ эдэнэр урдаа ороод ябаhан командануудаа очкогоороо хүсэжэ эхилбэ. Энэ үдэр Никольскиин «Горняк» Карагандагай «Шахтерые» 4:2 тоотойгоор шүүhэн байба.

Манай «Сэлэнгэ» команда үсэгэлдэр ээлжээтэ уулзалгаяа «Чкаловец» командын стадион дээрэ үнгэргэбэ.

Уншагшадай анхаралда мүнөөдэрэй байдалаар мүрысөөнэй таблица толилогдоно:

Командынууд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ	Очко
«Амур» (Благовещенск)	22	14	5	3	35-11	33
«Луч» (Владивосток)	21	12	3	6	25-16	27
СКА (Хабаровск)	21	12	2	7	30-17	26
«Химик» (Джамбул)	22	9	7	6	36-25	25
«Орбита» (Кзыл-Орда)	21	10	4	7	29-23	24
«Сэлэнгэ» (Улаан-Үдэ)	23	10	4	9	24-20	24
«Целинник» (Целиноград)	22	9	6	7	29-26	24
«Чкаловец» (Нов-ск)	21	8	7	6	26-17	23
«Автомобилист» (Кр-ск)	22	9	4	9	26-27	22
«Торпедо» (Томск)	22	7	8	7	22-26	22
«Динамо» (Барнаул)	21	9	3	9	25-21	21
«Горняк» (Никольский)	22	8	4	10	28-36	20
«Трактор» (Павлодар)	22	7	5	10	23-23	19
«Спартак» (Семип-ск)	22	6	7	9	23-29	19
«Локомотив» (Шэтэ)	23	7	5	11	16-30	19
«Шахтер» (Караганда)	22	7	4	11	22-30	18
«Восток» (Усть-Кам-ск)	22	6	5	11	27-39	17
«Авиатор» (Эрхүү)	23	3	5	15	17-47	11

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «КПСС-эй XXV съездэдэ — нэрэтэй түрэтэй угтамжа» — суглуулбари. «Буряад ороной таряае Эхэ оромнай тушаан аба» — суглуулбари. «Эрдэм наукатай нягта холбоотойгоор» — О. Березковой фоторепортаж.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Хүсэтэй, хурса зэмсэг» — А. Чукаевай статья. «Шухала урмашуулга» — Н. Тохонтоевагай статья. АПН-эй материалнууд.

Гурбадахи хуудаhанда. «Лесотехническиин атлантнууд» — Р. Макальскаягай статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Театрнуудай зунай аяншалганууд» — суглуулбари. Нютаг нютагай hонин.

СЭНХИР ЭКРАН

«Орбита». 10.05 — «Николай Кузнецов». «Баатаршалгын хуудаhанууд» — телевизионно документальна фильм. 11.00 — «Мэргэжэл тухай хөөрэлдөөнүүд». «Загаhа олзоборилгын флодой матросууд». 11.30 — «Үхибүүд дэлхэй дээрэ ажаhуунал даа» (үнгэтэ). 12.00 — «Ород хэлэн». 12.50 — Шэнэ hонин. 13.00 — «Үхибүүдтэ — фильм». «Флаги на башнях» — уран hайханай фильм. 14.35 — «Мүнөөнэй эрдэм наука». 15.05 — Уласхоорондын конкурснуудай лауреат В. Виардогой концерт. 15.30 — Концерт. 15.40 — «Следствие ведут «знатоки» — 10-дахи хэрэг. «Харюугай сохилто» (2-дохи сери). 17.15 — «Неждановагай гудамжада» (үнгэтэ). 18.10 — «Спортлото» наадалга (үнгэтэ). 18.30 — «Время». 19.00 — В. Виардогой концерт.

Улаан-Үдэ. 19.25 — «Факел». «Хэр байнаш, студент?». 19.50 — Шэнэ hонин.

«Орбита». 20.00 — «Следствие ведут «знатоки» 10-дахи хэрэг. «Харюугай сохилто» (2-дохи сери). 21.25 — «Неждановагай гудамжада». 22.30 — «Запорожье хотын уран hайханай бүлгэмдэ хабаадагшадай концерт (үнгэтэ). 23.00 — «Спортлото». 23.20 — Забhарлалга. 23.30 — В. Виардогой концерт. 24.00 — «Время».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.55 — «СССР-эй Гүрэнэй шанда хүртэхын түлөө». СССР-эй арадай артист Лхасаран Линховоин дуулана.

«Орбита». 19.25 — «Мүнөөнэй эрдэм наука».

Улаан-Үдэ. 20.00 — Литературна дамжуулга. 20.40 — «Сэсэг» — эхэнэрнүүдтэ зорюулагдаhан телевизионно журнал. 21.40 — Телевизионно hонин.